

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

**Όλα τα Προγράμματα παρέχονται δωρεάν
Έναρξη Προγραμμάτων Ιανουάριος 2021**

Γ Λ Ω Σ Σ Α

Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΩΝ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ ΣΤΗ ΜΑΘΗΣΗ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγητής: Αθανάσιος Καρασίμος, Δρ. Υπολογιστικής Γλωσσολογίας, Ερευνητής στο DARIAH-GR/ Ακαδημία Αθηνών

Ο ενθουσιασμός για την ανακάλυψη νέων μεθόδων για την κατάκτηση, μάθηση και διδασκαλία της γλώσσας γίνεται όλο και πιο έντονος τις τελευταίες δεκαετίες ειδικά με την κυριαρχία της εκπαιδευτικής τεχνολογίας. Κυρίαρχο ρόλο στη διασκέδαση και την ψυχαγωγία διαδραματίζουν τα ηλεκτρονικά και επιτραπέζια παιχνίδια. Ανέκαθεν αποτελούσαν ένα εξαιρετικό μέσο για την ανάπτυξη κοινωνικής συμπεριφοράς, ενσυναίσθησης, νοητικής ανάπτυξης και φυσικά γλωσσικής κατάκτησης και μάθησης.

Σκοπός του προγράμματος είναι να παρουσιάσει στους μαθητές και τους διδάσκοντες την άρρηκτη σχέση ανάμεσα στην παιδαγωγική γλωσσομάθεια, στην εκπαιδευτική τεχνολογία και τη χρήση των ηλεκτρονικών και επιτραπέζιων παιχνιδιών σε περιβάλλοντα ηλεκτρονικής διδασκαλίας και μάθησης. Στηριζόμενοι στη γλωσσική, επικοινωνιακή και κοινωνική προσέγγιση της παιδαγωγικής, εντοπίζουμε την πληθώρα ηλεκτρονικών παιχνιδιών που διατίθενται ευρέως σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές και σε κονσόλες και συνδέονται με τη διδασκαλία και των τεσσάρων γλωσσικών δεξιοτήτων (π.χ. ανάγνωση, γραφή, ομιλία και ακρόαση μαζί με το λεξιλόγιο και τη γραμματική) μέσα σε ένα εποικοδομητικό πλαίσιο μάθησης. Μέσω συγκεκριμένων παραδειγμάτων από όλα τα είδη παιχνιδιών (World of Warcraft, Sims 4, Tomb Raider, Fortnite, Myst, κτλ), θα καταδείξουμε πώς βελτιωνόμαστε γλωσσικά τόσο στη μητρική μας γλώσσα, όσο και στην εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας (αφορά κυρίως τα αγγλικά).

Εξέλιξη του προγράμματος:

- Μια σύντομη και διαδραστική εισαγωγή στην εκπαιδευτική τεχνολογία της γλωσσικής μάθησης και διδασκαλίας
- Η θεωρία πίσω από τη χρήση των παιχνιδιών στη μάθηση
- Από τα εκπαιδευτικά στα ηλεκτρονικά και επιτραπέζια παιχνίδια: επανορίζοντας τα είδη στη μάχη της διδασκαλίας
- Κέρδη από τη χρήση παιχνιδιών και κριτήρια επιλογής τους
- Ανεβάζοντας το γλωσσικό επίπεδο μέσω των παιχνιδιών
- Ένα διαδραστικό παιχνίδι «απόδρασης από τη γλωσσική μάθηση»

Μέσω των παιχνιδιών, οι χρήστες (παιδιά, έφηβοι, ενήλικες) δεν διασκεδάζουν απλώς, αλλά πρωτίστως και κυρίως βρίσκονται σε μια διαδικασία επίτευξης συγκεκριμένων στόχων μέσω ομαδικών δράσεων, επίλυσης προβλημάτων και γρίφων, κατανόησης ιστορικό-πολιτικών φαινομένων και φυσικά μέσω της γλωσσικής επικοινωνίας και μάθησης. Ποτέ άλλοτε δεν έχει επιτευχθεί πιο αποτελεσματικός τρόπος μάθησης και κατάκτησης της γλώσσας και της δομής της, παρά με τη συμμετοχή στα ηλεκτρονικά και επιτραπέζια παιχνίδια.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Αργυρώ Πιπίνη, Συγγραφέας

Πότε γράφουν οι συγγραφείς; Όταν έχουν έμπνευση ή μια ιδέα; Και τι είναι έμπνευση; Ή μήπως κάθονται και γράφουν κάθε μέρα συγκεκριμένες ώρες; Τι είναι το ταλέντο και πόση σημασία έχει; Ακολουθούν οι συγγραφείς κάποιους κανόνες γραφής, αν υπάρχουν τέτοιοι κανόνες; Και οι κανόνες είναι ίδιοι για όλους, ίδιοι για όλα τα είδη γραφής;

Η συγγραφή κρύβει κάποια μυστικά, όπως η μαγειρική, η αναρρίχηση, η οδήγηση... Ναι, βέβαια, έτσι είναι, αλλά την ώρα που γράφεις πρέπει να ξεχνάς αυτά τα μυστικά κι αυτούς τους κανόνες, όπως όταν οδηγείς για πολλά χρόνια αυτοκίνητο και αλλάζεις μηχανικά τις ταχύτητες και δεν λες στον εαυτό σου κάθε λίγο και λιγάκι «τώρα βάλε 2α, τώρα βάλε 3η».

Στη διάρκεια του προγράμματος, λοιπόν, θα σας αποκαλύψω κάποια απ' αυτά τα μυστικά, από τα πρώτα στάδια της συγγραφής, από την αρχική ιδέα μέχρι την αποτύπωσή της, και θα σας πείσω ότι όλοι μπορούμε να γράψουμε ακόμα κι αν δεν θέλουμε να γίνουμε συγγραφείς και να εκδώσουμε όσα γράφουμε.

Θα μιλήσουμε, λοιπόν, για τεχνικές γραφής — για τους χαρακτήρες, την πλοκή, τον σκελετό και τα δομικά στοιχεία των ιστοριών, την πρωτοπρόσωπη και τριτοπρόσωπη αφήγηση. Θα δούμε κόμικς, τρέιλερ ταινιών και σειρών, αποσπάσματα κειμένων με εύρος θεμάτων — ιστορίες μυστηρίου, ιστορίες με υπερήρωες, ιστορίες για το ποδόσφαιρο, αστυνομικές ιστορίες, ιστορίες με μυστικούς πράκτορες ή με ταξίδια στον χρόνο, ιστορίες γνωστών συγγραφέων και σεναριογράφων για να δούμε τι κάνουν εκείνοι, ιστορίες που θα μας εμπνεύσουν για να αρχίσουμε να γράφουμε τις δικές μας.

Λ Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

COMICS ΩΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ; Ή ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΩΣ COMICS; Ιδού η απορία...

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγητής: Νίκος Μαθιουδάκης, Διδάκτορας Υφογλωσσολογίας

Η δημιουργία ενός comic αποτελεί στις μέρες μας ένα εξαιρετικά δυναμικό μέρος της εκδοτικής παραγωγής τόσο στον ελληνικό χώρο όσο και στο εξωτερικό. Καθώς η δύναμη

της εικόνας υπερισχύει του λόγου σε κάθε πτυχή της καθημερινότητάς μας, η απόδοση λογοτεχνικών κειμένων υπό τη μορφή comic είναι μια πρόκληση και για τους δημιουργούς και για τους αναγνώστες. Επομένως, γεννούνται τα ερωτήματα: τα comics μπορούν να θεωρηθούν λογοτεχνία ή, αντιστοίχως, η λογοτεχνία μπορεί να εκφραστεί μέσα από τα comics; Σημαντικό ζήτημα όμως δεν είναι η αξιολογική προσέγγιση ούτε της λογοτεχνίας ούτε των comics, αλλά μέσα από τη θεωρητική προσέγγιση του comic να ενισχύσουμε τη θέση της λογοτεχνίας στην ψυχαγωγία των μικρών αναγνωστών.

Μέσα από τη διασκευασμένη κλασική λογοτεχνία υπό τη μορφή comic δύναται να μεταφερθεί η ουσία των ιδεών του κειμένου, ενώ μέσα από την εικονική αναπαράσταση δύναται να εντυπωθούν δραστικότερα τα λογοτεχνικά στοιχεία στη μνήμη κάθε αναγνώστη. Ξεκινώντας λοιπόν από κείμενο, καταλήγουμε στην εικόνα. Και μέσα από την εικόνα προσπαθούμε να εκπαιδεύσουμε και να ψυχαγωγήσουμε τους μαθητές και τις μαθήτριες, με βασική στοχοθεσία την μετάδοση ιδεών και μηνυμάτων υπέρ των καλών και κατά των κακών στερεοτύπων που κυριαρχούν στη ζωή μας.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Λίγα λόγια για τις έννοιες comics και graphic novels και την ιστορία τους
- Η ύπαρξη του λόγου ως βασικό στοιχείο στην αφήγηση μιας ιστορίας
- Η δύναμη της εικόνας ως βασικό στοιχείο στην αφήγηση μιας ιστορίας
- Κείμενο vs. Εικόνας (ή και όχι!)
- Ανταλλαγή ιδεών για τη δημιουργία ενός comic
- Συζήτηση και συμπεράσματα

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ να γνωρίσουν τις έννοιες comics και graphic novels, καθώς και την ιστορία και τα βασικά χαρακτηριστικά τους
- ✓ να έρθουν σε επαφή με διάσημα comic της ελληνικής και ξένης παραγωγής (από τον Ασπερίξ και Οβελίξ στους υπερήρωες Superman, Batman και Spiderman, από τα Κλασικά Εικονογραφημένα στον Ερωτόκριτο του Κορνάρου)
- ✓ να μάθουν τα στάδια δημιουργίας ενός comic
- ✓ να διασαφηνίσουν τη σχέση λογοτεχνίας και comic, καθώς και ποια είναι χρησιμότητά
- ✓ τους στην εκπαίδευση και στην ψυχαγωγία
- ✓ να εντοπίσουν οπτικά, γλωσσικά και πολιτισμικά στερεότυπα σε comic
- ✓ να μελετήσουν τις συνθήκες δημιουργίας ενός δικού τους comic,
- ✓ καταγράφοντας τα βασικά συστατικά για την αφήγηση και την εικόνα

ΑΥΤΟΠΟΡΤΡΕΤΟ, ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ, SELFIE: Media, Λογοτεχνία και Τέχνη

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγήτρια: Μελίνα Σιδηροπούλου, Δημοσιογράφος- Συγγραφέας

Πολύ πριν τα social media και τα likes, καλλιτέχνες και συγγραφείς καταδύονταν στον εαυτό τους, έψαχναν μέσα τους για να βρουν θραύσματα αλήθειας ώστε να καταγράψουν την ανθρώπινη εμπειρία. Ο εαυτός τους ήταν η αφετηρία και η πρώτη τους πυξίδα για την Τέχνη και τη ζωή. Κορυφαίοι ζωγράφοι -όπως ο Ρέμπραντ, ο Πικάσο ή ο Λούσιαν Φρόνιτ- φωτογράφοι, περφόρμερ, αλλά και συγγραφείς συνομίλησαν γενναία με τον

εαυτό τους προκειμένου να εξερευνήσουν τι σημαίνει να είσαι άνθρωπος. Πόσο σχετίζεται η δική τους προσπάθεια με τα σύγχρονα selfies; Υπάρχει άραγε τρόπος να χρησιμοποιήσει κανείς τη δύναμη των social media για να αποτυπώσει πτυχές της προσωπικότητάς του/της επιστρατεύοντας σκέψεις, λόγια και εικόνες χωρίς να ακολουθήσει εύκολες οδούς;

Εξέλιξη του προγράμματος

- Προβολή εικόνων από έργα εικαστικών
- Ανάγνωση αποσπασμάτων από αυτοβιογραφίες
- Προβολή βίντεο από ταινίες- μεταφορές βιβλίων στην οθόνη
- Παραδείγματα λογαριασμών στα social media που κατορθώνουν να είναι
- δημιουργικά και παραδείγματα που κάνουν το εντελώς αντίθετο
- Δημιουργική άσκηση κατά τη διάρκεια της συνάντησης

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ να γνωρίσουν τα παιδιά δημιουργούς που έχουν εντάξει την αυτοπροσωπογραφία και την αυτοβιογραφία στο έργο του/ της
- ✓ να γνωρίσουν διαφορετικές προσεγγίσεις του αυτοπορτρέτου
- ✓ να κατανοήσουν τι σημαίνει εσωτερικός διάλογος, αυτογνωσία και δημιουργική έκθεση της εικόνας και του εαυτού μας

Λ Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α Κ Α Ι Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α

Η ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Μαρίζα Ντεκάστρο, Συγγραφέας

Με αφετηρία την παρουσίαση όσων συνέβησαν στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της δικτατορίας και την κορύφωση του αντιδικτατορικού αγώνα και σε παραλληλισμό με τα διεθνή γεγονότα -πολιτικά, κοινωνικά, επιστημονικά, καλλιτεχνικά- που επηρέασαν τον κόσμο από τον Απρίλιο του 1967 μέχρι τον Ιούλιο του 1974 και άφησαν το στίγμα τους στην εποχή, θα συζητήσουμε για τη ζωή των νέων εκείνα τα χρόνια, το νόημα και τη σημασία της εξέγερσης του Πολυτεχνείου.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Προβολή εικόνων
- Μουσική της εποχής
- Προβολή βίντεο από γεγονότα της εποχής
- Ανάγνωση αποσπασμάτων από το βιβλίο της Μαρίζας Ντεκάστρο *2651 ημέρες δικτατορίας* Εκδ. Μεταίχμιο, 2018

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ να μάθουν για τη Δικτατορία των συνταγματαρχών (1967-1974)
- ✓ να μάθουν τι συνέβαινε στον κόσμο την ίδια περίοδο
- ✓ να κατανοήσουν ότι μέσω της λογοτεχνίας μαθαίνουμε για την πολιτική ιστορία και για τις ιστορίες των ανθρώπων

- ✓ να κατανοήσουν τη σημαντική θέση της ιστορικής μνήμης, της αυτογνωσίας, της γνώσης της ιστορίας για την κατανόηση του παρελθόντος

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

(Β' + Γ' τάξεις) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Ελένη Δικαίου, Συγγραφέας

Ένα οδοιπορικό μνήμης στα μικρασιατικά παράλια τα τελευταία χρόνια πριν από την καταστροφή και μαζί η πορεία ως τη Σμύρνη του σήμερα, μια πορεία η οποία συνδέει τους Μικρασιάτες πρόσφυγες με τα παιδιά και τα εγγόνια τους μέσα από τη ζωή, το έργο και τον μαρτυρικό θάνατο ενός ανθρώπου, ο οποίος έγινε ιδέα.

Με την πεποίθηση ότι η ιστορία όταν απλώς διδάσκεται υπόκειται στους νόμους του χρόνου και της λήθης σε αντίθεση με αυτή η οποία εμπεριέχεται σε ένα λογοτεχνικό κείμενο, η συγγραφέας χρησιμοποιώντας ως όχημα τη λογοτεχνική δημιουργία έγραψε ένα μυθιστόρημα – ντοκουμέντο για μια προσωπικότητα την οποία ελάχιστοι γνωρίζουν, τον Χρυσόστομο τελευταίο Μητροπολίτη της Σμύρνης, ο οποίος θυσιάστηκε προσπαθώντας να προστατέψει μόνος αυτός τους Σμυρνιούς και χιλιάδες πανικόβλητους πρόσφυγες από το εσωτερικό της Μικρασίας οι οποίοι είχαν ζητήσει καταφύγιο στη Σμύρνη όταν όλοι οι άλλοι τους είχαν εγκαταλείψει. Ο τραγικός του θάνατος, ήταν το επιστέγασμα της πορείας ενός λαμπρού θεολόγου, ενός διανοούμενου συγγραφέα, ενός σπουδαίου ρήτορα, ενός γενναίου άνδρα, ενός κληρικού, ο οποίος τιμώντας το ράσο του πέθανε ευλογώντας τους βασανιστές τους.

Η συγγραφέας με τη βοήθεια οπτικών και ακουστικών μέσων θα επιχειρήσει να αναπλάσει δυο εποχές και τους ανθρώπους τους. Τη Σμύρνη «καλλίστη πασών» κατά τον Στράβωνα, αυτή της χαράς και της δημιουργίας, τη Σμύρνη του ξέφρενου ενθουσιασμού όταν στις 2 Μαΐου του 1919 μπήκαν ελευθερωτές τα ελληνικά στρατεύματα και την άλλη της Προκυμαίας της φρίκης και του θανάτου τον Σεπτέμβρη του 1922.

Ως απόγονος δεύτερης γενιάς προσφύγων από τη Σμύρνη μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, η συγγραφέας ανακαλεί χαρακτήρες και τόπους όπου έζησαν οι δικοί της των οποίων οι περιγραφές έχουν εντυπωθεί και παραμένουν ολοζώντανες στην μνήμη της, μεταφέρει εικόνες και ντοπιολαλιές. Παράλληλα, θα επιχειρήσει να μοιραστεί αλήθειες, καλώντας τους μαθητές να τήν συντροφέψουν στις παράλληλες πορείες του σπουδαστή της Ευαγγελικής Σχολής Σμύρνης Εμμανουήλ Βουλγαρίδη και του Χρυσόστομου τελευταίου Μητροπολίτη της, φθάνοντας ως τις μέρες μας ένα Πάσχα στην Σμύρνη του σήμερα.

Μέσα από λέξεις, εικόνες και συναισθήματα, οι μαθητές θα βιώσουν μια ιστορία την οποία σηματοδοτεί ο Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος με τη ζωή, το έργο και τον θάνατό του, την ιστορία ενός ανθρώπου ο οποίος είχε τη δύναμη να ξεπεράσει τα όρια του ατομισμού, παράδειγμά προς μίμηση για όλους.

Η ΤΡΑΥΜΑΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΜΦΥΛΙΟΥ

(Β' + Γ' τάξεις) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Δρ. Μαρία Νικολοπούλου, Μέλος Εργαστηριακού & Διδακτικού Προσωπικού,
Τμ. Φιλολογίας, ΕΚΠΑ

Πώς ήταν η καθημερινότητα στη διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής; Πώς είναι η εμπειρία του φόβου, της απειλής, της απώλειας των δικαιωμάτων, της πείνας, της μαζικής εξόντωσης; Πώς αποφασίζουν οι Έλληνες να αντισταθούν και με ποιους τρόπους; Ποια είναι τα ζητήματα που διχάζουν τους Έλληνες ήδη από την Κατοχή; Γιατί ξεσπούν τα Δεκεμβριανά; Τι συνέπειες έχουν; Τι σημαίνει εμφύλιος πόλεμος; Πώς έβλεπε η κάθε πλευρά την άλλη; Τι ήταν οι εκτοπισμοί και οι εξορίες; Τι σήμαινε δήλωση μετανοίας; Πώς διαμορφώνεται η μετεμφυλιακή κοινωνία;

Σκοπός του προγράμματος είναι να φέρει σε επαφή τους μαθητές με το βίωμα της Κατοχής και του εμφυλίου πολέμου και τις συνέπειες τους, όπως αποδίδεται από τη λογοτεχνική αφήγηση, προσεγγίζοντας διαθεματικά ζητήματα που προκαλούν πάθη ακόμη και σήμερα, γιατί συνδέονται με ισχυρά και αποσιωπημένα τραύματα.

Υπάρχουν πολλά κείμενα και μαρτυρίες που συνδέονται με την τραυματική δεκαετία του 1940 (Γιάννης Μπεράτης, Λιλίκα Νάκου, Μέλπω Αξιώτη, Δημήτρης Χατζής, Αλέξανδρος Κοτζιάς, Άλκη Ζέη), που αποδίδουν τα βιώματα της εποχής και μπορούν να φωτίσουν όψεις της.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Μια σύντομη συζήτηση με τους μαθητές για τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, σε σύνδεση με τα δεδομένα που αφορούν τον ελληνικό χώρο
- Παρουσίαση εικονιστικού υλικού εκείνης της εποχής για την καθημερινότητα της Κατοχής και του εμφυλίου
- Χωρισμός σε ομάδες, κάθε ομάδα ασχολείται με ένα σύντομο απόσπασμα από λογοτεχνικό κείμενο και το παρουσιάζει την ολομέλεια.
- Παιχνίδι ρόλων των μαθητών με βάση χαρακτήρες που υπάρχουν στα λογοτεχνικά κείμενα.

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ Να έρθουν σε επαφή οι μαθητές με τη σκληρή καθημερινότητα της Κατοχής και του Εμφυλίου Πολέμου μέσα από εικόνες της εποχής, δημοσιογραφικά και λογοτεχνικά κείμενα.
- ✓ Να προσεγγίσουν την εμπειρία του Εμφυλίου πολέμου που αγγίζει πρωτίστως τον άμαχο πληθυσμό και διασπά τις κοινωνικές σχέσεις.
- ✓ Να διερευνήσουν τις αιτίες του εμφυλίου πολέμου και τη λειτουργία των θεσμών στη διάρκειά του
- ✓ Να αναλογιστούν τις συνέπειες του πολέμου (προσωπικές, οικονομικές, κοινωνικές, ιδεολογικές).

ΣΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΗΡΩΔΟΤΟΥ, ΓΙΑΤΙ Η ΠΟΛΗ ΕΧΕΙ ΤΗ ΔΙΚΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑ...

(Γ' τάξη) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Πέπη Πιερρουτσάκου, Ιστορικός

Με τη μορφή ιστορικού εργαστηρίου αναδεικνύονται θέματα τοπικής ιστορίας στον άξονα της οικονομίας, της κοινωνικής διαστρωμάτωσης, των κοινωνικών μεταβολών, προβλημάτων και συμπεριφορών με έμφαση στον Πειραιά του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα.

Σκοπός του προγράμματος

Σ' ένα ιστορικό οδοιπορικό οι μαθητές γνωρίζουν την πόλη της μνήμης, τη δράση των κατοίκων της μέσα από το αποτύπωμα του περάσματος τους. Η χωροταξική διάταξη, το λιμάνι ως κύτταρο της οικονομικής δραστηριότητας, ο βιομηχανικός Πειραιάς, τα επαγγέλματα, οι αντιξοότητες, η διαμόρφωση της καθημερινότητας σε μια άλλη εποχή τόσο μακρινή αλλά και τόσο κοντινή προκύπτουν ως γνώση ενεργητική.

Εξέλιξη του προγράμματος

Η ανασύνθεση των ιστορικών γεγονότων που σφράγισαν την πόλη και τις ζωές των ανθρώπων διενεργείται μέσα από ομαδοσυνεργατική δραστηριότητα με τη χρήση ιστορικών πηγών. Χάρτες, φωτογραφίες, πίνακες, διαφημίσεις, γελοιογραφίες, νομίσματα αλλά και δημοσιεύματα ελληνικού και ευρωπαϊκού τύπου, περιηγητικά κείμενα, έργα μελετητών είναι στη διάθεση των μαθητών για αξιοποίηση. Συντονισμένη επεξεργασία και παρουσίαση των στοιχείων από τις επιμέρους ομάδες.

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ να μάθουν διερευνώντας (παρατηρώ, απορώ, αναζητώ, ταξινομώ)
- ✓ να ενδυναμώσουν την κριτική τους σκέψη (διακρίνω, συγκρίνω, κρίνω) για τη διατύπωση σχολίων
- ✓ να εξοικειωθούν με το λόγο – αντίλογο
- ✓ να καλλιεργήσουν την αυτενέργεια και να εκτιμήσουν τη συνεργατική συμπεριφορά στη διαδικασία της διερεύνησης
- ✓ να διαμορφώσουν εικόνα της πόλης μέσα από την προσωπική και ομαδική αναζήτηση
- ✓ να μάθουν να αγαπούν και να σέβονται την τοπική και εθνική ιστορική κληρονομιά

ΛΙΓΟ ΠΡΙΝ ΛΙΓΟ ΜΕΤΑ ΤΟ 1821- Ο ΚΑΤΑΠΛΗΚΤΙΚΟΣ 19ος ΑΙΩΝΑΣ

(Γ' τάξη) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Μαρίζα Ντεκάστρο, Συγγραφέας

200 χρόνια μετά την ελληνική επανάσταση, οι φιλοσοφικές, οι πολιτικές και οι κοινωνικές ιδέες που χαρακτήρισαν τον κόσμο τον 19^ο αιώνα, οι οποίες οδήγησαν σ' αυτή, εξακολουθούν να είναι επίκαιρες. Η Βιομηχανική επανάσταση, η μαζική παραγωγή αγαθών, η εξέλιξη στις μεταφορές καθώς και η χαρτογράφηση νέων περιοχών μίκρυναν τις αποστάσεις. Οι πρόοδοι σε κάθε τομέα, από τη γεωργία μέχρι την ιατρική και την τέχνη, επηρέασαν τις ζωές των ανθρώπων σε όλο τους το εύρος αλλάζοντας τις αντιλήψεις. Ας τον γνωρίσουμε καλύτερα!

Εξέλιξη του προγράμματος

- Προβολή εικόνων
- Σημαντικές προσωπικότητες του 19^{ου} αιώνα και η δράση τους.
- Ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων της εποχής.

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ Να μάθουν για τις μεγάλες επαναστάσεις του 19^{ου} αιώνα.
- ✓ Να διακρίνουν τις κοινωνικές, επιστημονικές και αλλαγές που συνέβησαν και πώς επηρέασαν τη ζωή στον πλανήτη εκείνη την εποχή.
- ✓ Να κατανοήσουν τα επιτεύγματα του 19^{ου} αιώνα και να τα συνδέσουν με το σήμερα.

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΛΙΜΑΝΙ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ ΤΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

(Α΄ + Β΄ τάξεις) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγητές: Στέφανος Μίλεσης, Ιστορικός ερευνητής, Συγγραφέας
Χριστίνα Μίλεση, Δρ. Κοινωνιολογίας, Παιδαγωγός

"Πόλις δ' ἡμῖν ἐστὶ μέγιστη τῶν Ἑλληνίδων, αἱ
διακόσῃαι τριήρεις"

"Ἡ πόλις ἡ δική μας εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀπὸ ὅλες τις ἐλληνικὲς πόλεις, τὰ
διακόσῃα πλοῖα μας"

Πλουτάρχου, Βίοι Παράλληλοι, "Θεμιστοκλής", Κεφάλαιο XI

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα εξετάζει σημαντικούς σταθμούς – σύμβολα της ιστορικής, πολιτισμικής, οικονομικής και κοινωνικής εξέλιξης της ελληνικής ιστορίας, με αφετηρία το μεγάλο λιμάνι από την προϊστορία και την κλασική αρχαιότητα έως τους νεότερους χρόνους, ειδικότερα μέχρι τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και την Εθνική Αντίσταση. Μέσα από μία διαδρομή ιστορικών γεγονότων, δράσεων και προσώπων θα αναδειχθεί η επιρροή του ελληνικού θαλασσινού στοιχείου στη διαμόρφωση της πολιτιστικής και κοινωνικής πραγματικότητας.

Σκοπός του προγράμματος είναι μέσα από την επιλογή ορισμένων από τα βασικά στοιχεία που συνθέτουν την ιστορία του λιμανιού του Πειραιά και του υγρού στοιχείου, οι μαθητές αρχικά, να κατανοήσουν τη σημασία και τη δύναμη που έχει η γνώση και μέσα από αυτήν να αγαπήσουν την πόλη. Παράλληλα, να συνειδητοποιήσουν τη διαφορετικότητα της τοπικής ιστορικής και πολιτιστικής παράδοσης και κληρονομιάς, όπως αυτή διαμορφώνεται από το γεγονός ότι η Ελλάδα έχει ναυτική παράδοση και διαθέτει το μεγαλύτερο μήκος ακτογραμμής πανευρωπαϊκά.

Λέξεις-κλειδιά: Μινύες – Αργοναυτική εκστρατεία, Θεμιστοκλής – τριήρεις – νεώσοικοι, Περικλής – αθηναϊκή δημοκρατία – κλασικός πολιτισμός, ρωμαϊοκρατία – Σύλλας – Φραγκίσκος Μοροζίνι, υπόδουλοι Έλληνες – Τουρκοκρατία – ελληνική παλιγγενεσία,

θαλάσσιοι δρόμοι – εμπόριο – ναυτιλία, προσφυγιά, βομβαρδισμοί – κατοχή, αντίσταση – απελευθέρωση.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Αξιοποίηση μαθητικών ιδεών με στόχο την ενεργοποίηση της μαθητικής συμμετοχής. Καταγραφή και σύνδεση των ιδεών με ιστορικά πρόσωπα, γεγονότα και δράσεις που κρύβονται πίσω από αυτές
- Αφήγηση συνοδευόμενη από πλούσιο εποπτικό υλικό (χάρτες, φωτογραφικές συλλογές, μνημεία, αξιοθέατα κ.ά) για το μεγάλο λιμάνι με ενδιάμεσους σταθμούς τις ιστορικές ενότητες της κλασικής περιοδολόγησης
- Δραστηριότητα οργάνωσης καρτελών με λέξεις-κλειδιά σύμφωνα με λογική/χρονική αλληλουχία για τον έλεγχο και την ανατροφοδότηση της κατανόησης με ταυτόχρονη αναδιήγηση
- Ομαδική δραστηριότητα κριτικής προσέγγισης απεικονιστικών πηγών στο πλαίσιο ολιγομελών ομάδων (προετοιμασία των ομάδων, καταμερισμός του έργου, επεξεργασία, παρουσίαση και αξιολόγηση αποτελεσμάτων). Εντοπισμός και σχολιασμός ιστορικών πληροφοριών μέσα από επεξεργασία εικόνων έργων τέχνης από πινακοθήκες ή μουσεία. Δίνεται από τους εισηγητές το θέμα και ο δημιουργός κάθε απεικονιστικής πηγής.

Επισημαίνεται ότι το πρόγραμμα είναι ευέλικτο και θα διαφοροποιείται ανάλογα με τις απαιτήσεις της προβλεπόμενης διδακτέας ύλης της αντίστοιχης τάξης στην οποία θα δίνεται ιδιαίτερη έμφαση.

Στόχοι του προγράμματος

Οι μαθητές μέσω της διερευνητικής κατανόησης και της διαλεκτικής επεξεργασίας

- ✓ να διαμορφώσουν άποψη για το παρόν μέσα από τη γνωριμία με το παρελθόν, ώστε να δομήσουν την προσωπική τους ταυτότητα.
- ✓ να συνδέουν τις αλλαγές που συμβαίνουν στην ιστορία του οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντος με τις ευρύτερες αλλαγές στη φυσιογνωμία του μεγάλου λιμανιού και της ναυτικής εξέλιξης.
- ✓ να αναπτύξουν ικανότητες ιστορικής μάθησης, όπως η ιστορική κατανόηση και ερμηνεία καθώς και η κριτική ανάλυση και αξιολόγηση πηγών ιστορικής γνώσης.
- ✓ να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργασίας, επικοινωνίας και ομαδικού πνεύματος.

Η ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΑ

(Β΄ τάξη) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγήτρια: Ειρήνη Πάνου, Δρ. Βυζαντινολόγος

Σκοπός του προγράμματος είναι η κατανόηση εκ μέρους των μαθητών των δομών της έκφρασης της εικονομαχικής έριδας τόσο από πλευράς τέχνης όσο και από τις γραπτές μαρτυρίες.

Εξέλιξη του προγράμματος

Παρουσιάζεται η εικόνα «η Κυριακή της Ορθοδοξίας» και εφορμώμενοι από την επεξηγηματική παρουσίαση των εικονογραφικών στοιχείων της, θα ανάγουμε το περιεχόμενό της στις θεολογικές εξελίξεις που κυριάρχησαν πριν, κατά τη διάρκεια και μετά το τέλος της Εικονομαχίας το 843. Γιατί, για παράδειγμα, απεικονίζεται η Θεοτόκος

Βρεφοκρατούσα κατά τον εορτασμό της οριστικής αναστήλωσης των εικόνων στο Βυζάντιο; Ποιος ο ρόλος της Παναγίας και γιατί είναι σημαντική η θέση Της ως μητέρα; Ποιες οι ρίζες του φαινομένου και τι μας λένε τα κείμενα για τους εικονόφιλους και τους εικονοκλάστες; Ποιοι πήραν αποφάσεις για τη λατρεία ή όχι των εικόνων και πού το εντοπίζουμε στην εικόνα την οποία θα χρησιμοποιήσουμε ως παράδειγμα;

Στόχος του προγράμματος

Η παράλληλη παρουσίαση κειμένων και τέχνης βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν πώς απεικόνισαν οι Βυζαντινοί τις μεγάλες θρησκευτικές αλλαγές αλλά και τον ρόλο της τέχνης να δομήσει οπτικά το χριστιανικό δόγμα που αποκρυσταλλώθηκε κατά τη διάρκεια της ταραχώδους αυτής περιόδου.

Δραστηριότητα

Η δραστηριότητα έχει ως στόχο τη βιωματική προσέγγιση του φαινομένου μέσα από τη συμμετοχική διαδικασία. Οι μαθητές χωρίζονται σε δύο ομάδες, τους εικονομάχους και τους εικονοκλάστες ενώ προεδρεύει ο Πατριάρχης και μια Αυτοκράτειρα. Οι υπόλοιποι μαθητές είναι οι κριτές. Οι δύο ομάδες εκθέτουν τις απόψεις τους μέσα από κάρτες που θα τους έχουν δοθεί και οι κριτές θα κρίνουν ποιος έχει δίκιο, και την άποψή τους θα αποδεχθεί (ή όχι) ο Πατριάρχης και η Αυτοκράτειρα, η οποία και θα εκδώσει το αυτοκρατορικό διάταγμα. Άραγε, ποια άποψη θα επικρατήσει;

ΕΙΝΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΒΑΡΕΤΗ;

Πόλεμοι, κρίσεις, δημοκρατίες και δικτατορίες στη νεότερη Ελλάδα

(Γ΄ τάξη) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγητής: Δημήτρης Μπαχάρας, Δρ. Ιστορίας, Διδάσκων του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και του Ιονίου Πανεπιστημίου, Υπεύθυνος ιστορικών αρχείων ΕΛΙΑ-MIET

Σκοπός του προγράμματος

Τι είναι ιστορία; Προσπαθώντας να εξοικειώσουμε τα παιδιά με τις έννοιες της ιστορίας, τη χρησιμότητά της και τις χρήσεις της, παρουσιάζουμε τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις στην ελληνική ιστορία από τις αρχές του 20ού αιώνα έως τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, με έμφαση στις άγνωστες περιόδους.

Μέθοδοι/Εργαλεία

Διαδραστικά παιχνίδια αναγνώρισης και ανάγνωσης αρχειακών πηγών, χωρισμός ομάδων για δράσεις όπως έρευνα - αναζήτηση στο διαδίκτυο πληροφοριών ή πηγών ή βιβλίων σχετικών με τα θέματα που διδάσκονται, χρήση χαρτών για τη σύνδεση ιστορίας-γεωγραφίας, προβολή ολιγόλεπτων ντοκιμαντέρ, φωτογραφίες, αρχειακό υλικό όπως επιστολές μεταξύ βασιλέων και πρωθυπουργών, αφίσες, παρτιτούρες, άρθρα από εφημερίδες, ιστορικοί χάρτες, ντοκιμαντέρ και άλλο υλικό από τα αρχεία του ΕΛΙΑ-MIET.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Η πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα
- Οι Βαλκανικοί πόλεμοι
- Ο Εθνικός Διχασμός και ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος
- Η Μικρασιατική εκστρατεία
- Η πρώτη δικτατορία και η πρώτη αβασίλευτος δημοκρατία

- Τα στρατιωτικά κινήματα του Μεσοπολέμου
- Η μεγάλη τετραετία του Ελευθέριου Βενιζέλου και η οικονομική κρίση του 1929-30
- Η δικτατορία του Μεταξά
- Ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος του 1940-41

Στόχος του προγράμματος είναι να καλυφθούν ιδιαίτερα η πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα, ο Εθνικός Διχασμός και η περίοδος μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, κατά την οποία εκδηλώνονται πολλαπλά στρατιωτικά κινήματα και δικτατορίες, ενώ εγκαθιδρύεται η πρώτη αβασίλευτος δημοκρατία και η χώρα χρεωκοπεί για ακόμη μία φορά.

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ, ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗΣ

(Γ' τάξη) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Ρεγγίνα – Ελένη Μαντανίκα, Δρ. Ανθρωπολογίας & Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο PARIS VII

Αν γυρίσουμε πίσω στην Αθήνα, τον Πειραιά, τη Θεσσαλονίκη και άλλες επαρχιακές πόλεις της Ελλάδας των αρχών του 20ού αιώνα, θα δούμε βαγόνια τρένου, θέατρα αλλά και διάφορους δημόσιους χώρους να έχουν διαμορφωθεί σε προσωρινά καταλύματα προσφύγων. Σε φωτογραφικό υλικό που καταγράφει εκείνη την περίοδο, είναι εντυπωσιακό να δει κανείς πώς παράγκες και παραγκουπόλεις ξεφυτρώνουν σιγά σιγά και με τον καιρό δίνουν τη θέση τους στις προσφυγικές συνοικίες. Περίπου την ίδια εποχή, αλλά και σε μεταγενέστερες περιόδους έχουμε ακούσει ιστορίες Ελλήνων οι οποίοι μεταναστεύουν μαζικά από τα διάφορα λιμάνια της χώρας προς υπερατλαντικούς και άλλους προορισμούς.

Αν μετακινηθούμε τώρα σε μια πιο κοντινή μας περίοδο, στις αρχές της δεκαετίας του '90, θα δούμε ότι η Ελλάδα αρχίζει να αποτελεί ξανά προορισμό για μετανάστες, αρχικά από χώρες της νοτιοανατολικής αλλά και κεντροανατολικής Ευρώπης, έπειτα από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και πιο πρόσφατα χώρες της νοτιοανατολικής Ασίας, της Μέσης Ανατολής και της Υποσαχάριας Αφρικής. Στα τέλη του '90 και στις αρχές του 2000, κάνουν την εμφάνισή τους αυτοσχέδιοι καταυλισμοί προσφύγων σε πόλεις λιμάνια της Ελλάδας, όπως και όλης της Ευρώπης. Χιλιάδες πρόσφυγες βρίσκουν καταφύγιο στη «ζούγκλα» του Καλέ στη Γαλλία, αλλά και στους καταυλισμούς της Πάτρας και της Ηγουμενίτσας στη χώρα μας.

Όλες οι παραπάνω ιστορίες μάς δείχνουν ότι αυτό που σήμερα αντιμετωπίζουμε ως προσφυγική κρίση στην Ευρώπη και την Ελλάδα, δεν είναι κάτι το πρωτόγνωρο ούτε κάτι το αναπάντεχο. Όλες οι παραπάνω ιστορίες μάς δείχνουν επίσης, ότι η μεταναστευτική κίνηση στην Ελλάδα δεν ήταν και δεν είναι μόνο εισερχόμενη. Η μετανάστευση Ελλήνων προς διάφορους μακρινούς ή και κοντινούς προορισμούς, για οικονομικούς και άλλους λόγους, όπως η μετανάστευση από τα χωριά στις πόλεις, συνθέτουν τόσο την ιστορία όσο και το σήμερα των ελληνικών πόλεων και της υπαίθρου. Το πρόγραμμα θα εξετάσει πώς οι διάφορες ιστορίες εκτοπισμού, μετακίνησης και εγκατάστασης διαμορφώνουν τις πόλεις, τα χωριά, τις γειτονιές και τη ζωή μας.

Εξέλιξη του προγράμματος

Μέσα από οπτικοακουστικό υλικό γίνεται παρουσίαση των διαφόρων περιόδων μετανάστευσης που πραγματεύεται το πρόγραμμα. Οι μαθητές εξοικειώνονται με τα διάφορα θεωρητικά ζητήματα που εγείρει η μεταναστευτική κινητικότητα, μέσα από μια διαδραστική διαδικασία. Στη συνέχεια χωρίζονται σε ομάδες και αναστοχάζονται πάνω σε συγκεκριμένα ζητήματα. Στο τέλος οι μαθητές συζητούν όλοι μαζί αυτά που προέκυψαν από τις ομάδες εργασίας.

Στόχοι του προγράμματος είναι οι μαθητές:

- ✓ να γνωρίσουν τις διάφορες περιόδους μετανάστευσης προς και από την Ελλάδα, καθώς και εσωτερικά σε αυτήν. Με αυτό τον τρόπο να αποτελέσει το πρόγραμμα αφορμή να σκεφτούμε το σήμερα και να διακρίνουμε την ιστορικότητα του φαινομένου της μετακίνησης και της μετανάστευσης
- ✓ να διακρίνουν σε τι βαθμό οι διάφορες πόλεις χωριά και τόποι που ζούμε έχουν διαμορφωθεί μέσα από τη μεταναστευτική κινητικότητα
- ✓ να αναστοχαστούν πάνω στις έννοιες του "ξένου", του πρόσφυγα και του μετανάστη και να εξοικειωθούν με το πώς αλλάζει το περιεχόμενό τους ανάλογα με την περίοδο
- ✓ να έρθουν σε επαφή με την έμφυλη διάσταση της μετανάστευσης
- ✓ να εξοικειωθούν οι μαθητές με τα πολλά και διαφορετικά επιστημονικά πεδία που έχουν σαν αντικείμενο την μετανάστευση

Λ Α Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ, ΤΟΠΙΚΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ ΚΑΙ ΦΕΣΤΙΒΑΛ, ΑΛΛΟΤΕ ΚΑΙ ΤΩΡΑ, ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Ρέα Κακάμπουρα, Αναπλ. Καθηγήτρια Λαογραφίας ΠΤΔΕ, ΕΚΠΑ

Αντικείμενο του προγράμματος είναι η εθνογραφική οπτικοακουστική περιήγηση σε πανηγύρια, τοπικές γιορτές και φεστιβάλ στην Ελλάδα και στον κόσμο, στο παρελθόν και το παρόν, στον αγροτικό και στον αστικό χώρο.

Σκοπός του προγράμματος είναι η κατανόηση της θρησκευτικής λειτουργίας του λαϊκού πανηγυριού, της εμπορικής διάστασής του και των ψυχαγωγικών εκδηλώσεων που το συνοδεύουν στον ελληνικό αγροτικό και αστικό χώρο. Επιπλέον, εδράζεται στην κατάδειξη της μεταβολής του θρησκευτικού πανηγυριού μέσα στον χρόνο και στην εκκοσμίκευσή του με τη διοργάνωση νέο-αγροτικών γιορτών (γιορτή μελιτζάνας, τσίπουρου, κ.ά.), που έχουν σκοπό την προώθηση τοπικών προϊόντων και την ψυχαγωγία των συμμετεχόντων. Τέλος, στη σύγκριση των τοπικών εκδοχών του πανηγυριού (θρησκευτικού ή/και εμπορικού) με σύγχρονες πολιτιστικές διοργανώσεις στην Ελλάδα και στον διεθνή χώρο (π.χ. φεστιβάλ των «χρωμάτων»).

Εξέλιξη του προγράμματος

Το πρόγραμμα αξιοποιεί βιωματικές προσεγγίσεις και επιδιώκει τη σύνδεση προηγούμενων εμπειριών των μαθητών από τη συμμετοχή τους σε αντίστοιχες

εκδηλώσεις και στη σύγκρισή τους με παλαιότερες και σύγχρονες εθνογραφικές οπτικοακουστικές καταγραφές. Ειδικότερα το πανηγύρι εξετάζεται ολιστικά στις θρησκευτικές, εμπορικές και ψυχαγωγικές διαστάσεις του, σε επίπεδο εθνικό και τοπικό με επιλογή οπτικών (φωτογραφίες) κι οπτικοακουστικών (εθνογραφικά ντοκιμαντέρ/βίντεο) παραδειγμάτων από διάφορες θρησκευτικές εορταστικές εκδηλώσεις στην Ελλάδα, όπως λ.χ., θρησκευτική λιτανεία στις Σέρρες, το θρησκευτικό πανηγύρι της Παναγίας της Μεγαλόχαρης (Τήνος), θρησκευτικό πανηγύρι με εμπορική δραστηριότητα στη Λεμεσό (Κύπρος), πανηγύρι στο Λουτράκι με εμπορική δραστηριότητα, χορός και ψυχαγωγία στα πανηγύρια στην Ικαρία, στο Συρράκο Ηπείρου και στην Ηλιούπολη Αττικής. Επίσης, θα εστιάσει και σε σύγχρονες νέο-αγροτικές γιορτές με εμπορικό ή/και ψυχαγωγικό χαρακτήρα, όπως η γιορτή της «μελιτζάνας» στο Λεωνίδιο και η ετήσια ζωοπανήγυρη στα Τρίκαλα. Τέλος, θα παρουσιασθεί θρησκευτικό πανηγύρι στην Ασία (Ινδία) και εκκοσμικευμένες γιορτές – φεστιβάλ στην Ευρώπη και στην Αμερική (π.χ. το «φεστιβάλ των χρωμάτων» που προέρχεται από την ινδουιστική γιορτή “Holi”).

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ Μέσα από την ανάλυση φωτογραφιών, εθνογραφικών ντοκιμαντέρ και βίντεο στοχεύει στην ενδυνάμωση της πολιτιστικής ταυτότητας των μαθητών και στον κριτικό οπτικό εγγραμματισμό τους, καθώς και στην καλλιέργεια θετικών συναισθημάτων και αξιών αναφορικά με την ελληνική λαϊκή παράδοση, αλλά και τον πολιτισμό άλλων λαών που έχουν αντίστοιχες θρησκευτικές ή εθιμικές εκδηλώσεις και στην αποδοχή της πολιτισμικής ετερότητας.
- ✓ Μέσα από ένα απολαυστικό οπτικοακουστικό ταξίδι σε ποικίλες εορταστικές εκδηλώσεις στην Ελλάδα και στον κόσμο, που βασιζόμαστε στον εποικοδομητικό διάλογο και στην βιωματική εμπειρία, οι μαθητές και οι μαθήτριες ψυχαγωγούνται μαθαίνοντας να παρατηρούν εθνογραφικά τεκμήρια που αναδεικνύουν την πολυδιάστατη πολιτισμική λειτουργία των πανηγυριών, πριν και μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και στη σύγχρονη εποχή της παγκοσμιοποίησης, καλλιεργώντας ταυτόχρονα τη γεωγραφική τους αντίληψη και την πολιτισμική ενσυναίσθηση.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

ΣΧΗΜΑΤΑ ΦΤΙΑΓΜΕΝΑ ΑΠΟ ΑΡΙΘΜΟΥΣ: Τα μαθηματικά και ο φυσικός κόσμος

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγητής: Ηρακλής Βογιατζής, Υποψήφιος Διδάκτωρ Ψηφιακών Ανθρωπιστικών Επιστημών

Τα μαθηματικά δεν είχαν πάντα τη μορφή που έχουν σήμερα. Η άλγεβρα και η γεωμετρία ήταν κλάδοι των μαθηματικών με διαφορετικά προβλήματα και προσεγγίσεις για την επίλυσή τους. Στις απαρχές, όμως, της επιστημονικής επανάστασης, οι κλάδοι αυτοί παντρεύονται και συνθέτουν τον προπομπό της σύγχρονης μαθηματικής σκέψης, την αναλυτική γεωμετρία. Μια από τις πιο σημαντικές ιδέες της ιστορίας των μαθηματικών είναι η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο μπορούμε να αναπαραστήσουμε τις εξισώσεις ως σχήματα. Χωρίς αυτή τη γέφυρα ανάμεσα στη γεωμετρία και την άλγεβρα δεν θα είχαμε τις ψηφιακές τομογραφίες στην ιατρική, τις υπολογισμένες τροχιές των

αερομεταφορών, τα γραφικά των υπολογιστών κ.ά. . Πολλά πράγματα που σήμερα έχουμε δεδομένα δεν θα υπήρχαν χωρίς αυτή τη θαυμαστή συσχέτιση. Πώς κατασκευάζουμε σχήματα με αριθμούς; Πότε συνέβη αυτή η σύνθεση και ποιος την εισήγαγε;

Εξέλιξη του προγράμματος:

- Ποιοι είναι οι δύο κλάδοι των μαθηματικών που διδασκόμαστε; Γιατί υπάρχουν, τι τους διαφοροποιεί;
- Μια σύντομη ιστορία των διαφορετικών προσεγγίσεων, γιατί καταλήγουμε στην αναλυτική γεωμετρία;
- Η μετάβαση στο Καρτεσιανό Επίπεδο
- Ο φυσικός κόσμος και τα Μαθηματικά
- Αναλυτική γεωμετρία στην καθημερινή ζωή

Σκοπός του προγράμματος είναι να εισάγει τους μαθητές στις εννοιολογικές διαφορές των δυο κλάδων μαθηματικών που διδάσκονται στο γυμνάσιο, την άλγεβρα και τη γεωμετρία, χρησιμοποιώντας την Ιστορία των Μαθηματικών. Βασική επιδίωξη του προγράμματος είναι να κατανοήσουν οι μαθητές τη μετάβαση στη γεωμετρική ανάλυση, την ιστορία πίσω από την έννοια του Καρτεσιανού Επιπέδου, τις φιλοσοφικές και ιστορικές ρίζες της, καθώς επίσης να προϊδεάσει τους εκπαιδευόμενους στις μαθηματικές πρακτικές των κλάδων που θα συναντήσουν αργότερα: τον διαφορικό και ολοκληρωτικό λογισμό, τις κωνικές τομές και τις γραφικές αναπαραστάσεις. Παράλληλα θα αποσαφηνιστούν οι λόγοι για τους οποίους διδάσκονται η άλγεβρα και η γεωμετρία, ως απαραίτητα σκαλοπάτια για την εξήγηση και έλεγχο του φυσικού χώρου και θα παρουσιαστούν εφαρμογές της καθημερινής ζωής που χρησιμοποιούν στοιχεία του καρτεσιανού επιπέδου για να αναδειχθεί η σημασία της διδασκαλίας των Μαθηματικών.

Μέθοδοι/Εργαλεία

- Προβολή οπτικοακουστικού υλικού - Σύντομες ιστορικές αφηγήσεις.
- Χρήση εφαρμογών για τη δημιουργία σχημάτων από συναρτήσεις.
- Εμπλοκή των μαθητών και της εμπειρίας τους από τη σχολική ύλη.

«ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ» Διασύνδεση μαθηματικών, επιστήμης και τεχνολογίας μέσα από μηχανικές κατασκευές στο πνεύμα του STEM

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90΄

Επιστημονικοί υπεύθυνοι: Άρης Μαυρομμάτης, Μαθηματικός, Διδάσκων στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Απόστολος Παπανικολάου, Μαθηματικός, Ερευνητής της Διδακτικής Μαθηματικών Msc

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «**ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ**» είναι μια διαθεματική εκπαιδευτική πρόταση, στο πλαίσιο και τη γενικότερη αντίληψη της διεθνούς εκπαιδευτικής πρακτικής, γνωστής με το ακρωνύμιο **STEM**, όπου αυστηρές επιστημονικές έννοιες από την επιστήμη (Science), την τεχνολογία (Technology), τη μηχανική (Engineer) και τα μαθηματικά (Mathematics) προσεγγίζονται συνδυαστικά και χωρίς σύνορα. Η γενικότερη ιδέα της σύγχρονης αντίληψης του STEM έχει τις ρίζες της στην Προσωκρατική Φιλοσοφική σκέψη, όπου η γνώση δεν περιχαρακωνόταν σε τομείς, αλλά αποτελούσε συνισταμένη των τομέων αυτών μέσα από τη διαρκή αλληλεπίδρασή τους. Ο όρος STEM έχει προταθεί το 2000 από

το Εθνικό Ίδρυμα Επιστημών (NSF) των ΗΠΑ, ως εκπαιδευτικό μεταρρυθμιστικό πρότυπο διδασκαλίας και έχει την ευελιξία να προσαρμόζεται στα διαφορετικά πολιτιστικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα του κάθε τόπου, χωρίς να απομακρύνεται από τον κύριο στόχο του που είναι η απόκτηση ουσιαστικής γνώσης.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Οι μαθητές εργάζονται ομαδοσυνεργατικά σε τετραμελείς ομάδες. Κάθε ομάδα έχει στη διάθεσή της από μια συσκευασία με το ίδιο εκπαιδευτικό υλικό. Χρησιμοποιώντας ειδικά λειτουργικά συστήματα δόμησης, κατασκευάζουν μηχανικά συστήματα και εξερευνούν τον τρόπο λειτουργίας τους.
- Ανακαλύπτουν νόμους που διέπουν τη Μηχανική, την Ακουστική και τον Ηλεκτρισμό, ξεκινώντας πάντα μέσα από μια διαισθητική αντίληψη για τα φυσικά φαινόμενα. Η κίνηση, η δύναμη, η ισορροπία, οι μοχλοί, τα γρανάζια, η περιοδικότητα είναι κάποια από τα θέματα τα οποία μελετούν.
- Η ανάγκη βαθύτερης κατανόησης και πρόβλεψης της τελικής κατασκευής, αναδεικνύει ως φυσική αναγκαιότητα τη μαθηματική μοντελοποίηση, εισάγοντας έτσι τους διδασκόμενους σε βασικές έννοιες των μαθηματικών, που αναδεικνύονται με απόλυτα φυσιολογικό και βιωματικό τρόπο.

Σκοπός του προγράμματος: Μέσα από τα διαδοχικά βήματα που απαιτούνται για την ολοκλήρωση της κατασκευής τους, αντιλαμβάνονται την αναγκαιότητα του κάθε επόμενου βήματος, το οποίο θα πρέπει να στηρίζουν λογικά, συγκροτώντας έγκυρους και ορθούς συλλογισμούς, ανακαλύπτουν τη γνώση μέσα από μια βιωματική διαδικασία, κατανοούν την αναγκαιότητα της θεωρίας στην οποία οφείλει να επεκτείνεται οτιδήποτε εμπειρικό προκειμένου να έχει καθολική ισχύ.

Στόχοι του προγράμματος

Ο στόχος αυτού του προγράμματος είναι να εισάγει τους μαθητές με βιωματικό τρόπο και μέσα από ένα παιγνιώδες, διαδραστικό και ευχάριστο περιβάλλον σε κατάλληλα επιλεγμένες για την ηλικία τους επιστημονικές έννοιες.

Επίσης αποσκοπεί να εισάγει τους εκπαιδευτικούς σε μια σύγχρονη αντίληψη συγκρότησης διδακτικών πρακτικών, των οποίων θεμελιώδες υπόστρωμα είναι η έρευνα, για το πώς λειτουργεί ο πραγματικός κόσμος.

ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΣ ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΜΕ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΓΡΙΦΟΥΣ

(Β' + Γ' τάξεις) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγητής: Χαράλαμπος Ευαγγελάρας, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς

Πολλοί από εμάς, μικροί και μεγάλοι, αφιερώνουμε αρκετό από τον ελεύθερο χρόνο μας για την επίλυση διάφορων γρίφων που συναντάμε σε έντυπα ή και σε ιστοσελίδες του διαδικτύου, οι οποίοι, αφού κεντρίσουν το ενδιαφέρον μας κυρίως μέσω τις απλότητας που περιγράφουν το προς επίλυση ζήτημα, μας διασκεδάζουν και ακονίζουν το μυαλό μας, προσφέροντάς μας αρκετά λεπτά (ή και ώρες...) έντονης πνευματικής δραστηριότητας. Μαγικά τετράγωνα, sudoku, σπαζοκεφαλιές, κρυπτόλεξα, μοτίβα και σταυρόλεξα είναι μερικές κατηγορίες διασκεδαστικών γρίφων που αρκετά συχνά ερεθίζουν την περιέργειά μας και αναζητούμε την απάντησή τους. Αρκετές φορές η λύση του γρίφου είναι εύκολη και άμεση αλλά υπάρχουν και προβλήματα που μας

«βασανίζουν» αρκετά μέχρι την τελική απάντησή τους. Όσοι καταφέρνουν και λύσουν έναν γρίφο ικανοποιούνται αρκετά με το επίτευγμά τους και συνήθως αναζητούν νέο, με μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας, αυτοί δε που δεν τα καταφέρνουν, συνήθως απογοητεύονται και αναζητούν την εξήγηση της σωστής προσέγγισης του προβλήματος για την τελική λύση του.

Τις περισσότερες φορές, όσο και αν ακούγεται παράξενο, η προσέγγιση και η εξήγηση τής λύσης χρησιμοποιεί απλές συνήθως τεχνικές τις οποίες τις συναντάμε στα βιβλία ακόμα και των πρώτων σχολικών μας χρόνων, με τον τίτλο «**Μαθηματικά**». Λέξεις και φράσεις όπως «σύμβολο», «θέση», «βάζω στη σωστή σειρά», «άγνωστος», «εξίσωση», «αντικατάσταση» χρησιμοποιούνται πολύ συχνά για να περιγράψουν την διαδικασία λύσης του γρίφου. Γι' αυτό τον λόγο, τέτοια είδη γρίφων αρκετά συχνά συναντώνται με τον τίτλο «Μαθηματικά προβλήματα» ή «Μαθηματικοί γρίφοι» ή «Προβλήματα με αριθμούς».

Τα περισσότερα από τα συγκεκριμένα είδη γρίφων έχουν τις ρίζες τους στην αρχαιότητα και οι τεχνικές προσέγγισης της λύσης τους βοήθησε στην ανάπτυξη αρκετών περιοχών της Επιστήμης των Μαθηματικών, όπως η Συνδυαστική, η Θεωρία Πιθανοτήτων, η Θεωρία Παιγνίων, η Θεωρία Κωδίκων και η Κρυπτογραφία. Οι δε τεχνικές που αναπτύχθηκαν και εξελίχθηκαν στις περιοχές αυτές των Μαθηματικών είναι ιδιαίτερα χρήσιμες σήμερα – εκτός από την πνευματική μας ψυχαγωγία, διασκέδαση και καλλιέργεια – σε αρκετές καθημερινές μας δραστηριότητες όπως οι επικοινωνίες και το διαδίκτυο, η ασφάλεια των συναλλαγών και των προσωπικών μας δεδομένων, η μετάδοση τηλεοπτικών εκπομπών κ.ά.

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ η ανάδειξη της χρησιμότητας των μαθηματικών τεχνικών μέσω της επίλυσης διασκεδαστικών και ψυχαγωγικών «γρίφων»
- ✓ η καλλιέργεια του αναλυτικού τρόπου σκέψης μαθητριών και μαθητών

Φ Υ Σ Ι Κ Η - Α Σ Τ Ρ Ο Ν Ο Μ Ι Α

ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΣ ΤΑ ΦΟΡΕΤΑ ΚΥΚΛΩΜΑΤΑ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτριες: Μαριλένα Γεωργαντζή, Αρχιτέκτων Μηχανικός Ε.Μ.Π, Msc in Advanced Architecture Iaac

Δάφνη Αρνέλλου, Αρχιτέκτων Μηχανικός Ε.Μ.Π, Msc in Advanced Architecture Iaac

Στο πρόγραμμα αυτό τα παιδιά θα εξοικειωθούν με το καινοτόμο πεδίο της "ενδυόμενης τεχνολογίας" μέσα από παραδείγματα και προσωπικό πειραματισμό, γνωρίζοντας ευφυή υλικά. Συνδυάζοντας παραδοσιακές τεχνικές ραπτικής με μαλακά αγώγιμα υλικά και δημιουργώντας "έξυπνα" φορέσιμα πρωτότυπα, θα εξερευνήσουν το σώμα ως διεπαφή ελέγχου με το ανθρώπινο, φυσικό και τεχνητό περιβάλλον. Το υλικό του προγράμματος μπορεί να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο του μαθήματος της Φυσικής. Προαπαιτούμενες γνώσεις : Ηλεκτρισμός, Ηλεκτρομαγνητισμός, Ύλη και ιδιότητες υλικών.

Εξέλιξη του προγράμματος

Α΄ ΜΕΡΟΣ

- Γνωριμία με τη φορέσιμη τεχνολογία (wearables) και τα ηλεκτρονικά και ευφυή υφάσματα (e-textiles, smart textiles).
- Εισαγωγή στην έννοια της διάδρασης και στα ανταποκρινόμενα συστήματα.

Β΄ ΜΕΡΟΣ

- Samples board: παρουσίαση μαλακών Do-It-Yourself εξαρτημάτων
- φορέσιμης τεχνολογίας (διακόπτες, ποτενσιόμετρα, διαφορετικά είδη αντιστάσεων, ηχεία, κ.α.)
- Παρουσίαση διαφορετικών τεχνικών ραψίματος και συνδέσεων χρήσιμων σε μαλακά αγώγιμα κυκλώματα.
- Εισαγωγή στην έννοια του κυκλώματος, της τάσης και έντασης του ρεύματος καθώς και των αντιστάσεων.
- Εικαστικό, διαδραστικό παιχνίδι όπου οι συμμετέχοντες δημιουργούν δικές τους προτάσεις, εφαρμόζοντας τεχνικές φορέσιμης τεχνολογίας και εξερευνώντας τις αρχές της διαδραστικότητας.

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ Εξοικείωση με την έννοια της διάδρασης.
- ✓ Εισαγωγή στις νέες τεχνολογίες αλλά και σε παραδοσιακές τεχνικές δίνοντας στους συμμετέχοντες τη δυνατότητα να γίνουν δημιουργοί και όχι απλοί δέκτες της τεχνολογικής προόδου. Ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, εισαγωγή στη φιλοσοφία του σχεδιασμού και έξαψη της φαντασίας.
- ✓ Κατανόηση της λειτουργίας του ηλεκτρικού κυκλώματος και ο πειραματισμός με αγωγούς και μονωτές, ηλεκτρικές πηγές, διακόπτες διαφόρων ειδών και συνδεσμολογίες, μέσα από ένα ασφαλές παράδειγμα.

Το πρόγραμμα αποσκοπεί στην καλλιέργεια της δημιουργικότητας και της διάθεσης εξερεύνησης των μαθητών, αναδεικνύοντας πως όλοι μπορούμε να είμαστε δημιουργοί και όχι καταναλωτές της τεχνολογίας. Οι εκπαιδευτικοί στόχοι επιτυγχάνονται τόσο μέσα από παραδείγματα όσο και μέσα από διαδραστικά εικαστικά παιχνίδια ανάλογα προσαρμοσμένα στις ηλικίες των συμμετεχόντων.

Οι μαθητές θα αντιληφθούν πως η φυσική βρίσκει πρακτικές εφαρμογές μέσα σε νέες τεχνολογίες, και κατ'επέκταση στην καθημερινότητά μας, μέσα από μία διεπιστημονική προσέγγιση, με την ενεργή συμμετοχή τους σε μία βιωματική εκπαιδευτική διαδικασία.

Οφέλη από τη συμμετοχή στο πρόγραμμα

Στο τέλος του εκπαιδευτικού προγράμματος οι μαθητές και μαθήτριες θα:

- ✓ Έχουν κατανοήσει τον τρόπο λειτουργίας της ενδύομενης τεχνολογίας.
- ✓ Έχουν αντιληφθεί ότι οι κλάδοι της τέχνης, της τεχνολογίας και της επιστήμης είναι αλληλοσυνδεδεμένοι.
- ✓ Έχουν οικοδομήσει νέα γνώση με βάση τις πρότερες γνώσεις τους. Διδακτικές Αρχές και Πρακτικές
- ✓ Αφήγηση / Παρουσίαση
- ✓ Πειραματισμός / Πρακτική εφαρμογή
- ✓ Μάθηση μέσω δράσης και διερευνητική μάθηση - Ομαδική συζήτηση

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΑΙΖΕΙ ΜΕ ΤΙΣ ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγητής: Χάρης Καβακάκης, Φυσικός, MSc Διαχείρισης αποβλήτων, Εκπαιδευτικός

Πρόκειται για μία συμμετοχική εκπαιδευτική δράση με έντονα βιωματικό χαρακτήρα. Οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία να λάβουν μέρος σε ένα συναρπαστικό ταξίδι εξερεύνησης και ανακάλυψης του μαγικού και ταυτόχρονα μυστηριώδους κόσμου των Φυσικών Επιστημών που τους προσφέρει μάθηση αλλά και διασκέδαση.

Βασικό εργαλείο του προγράμματος είναι το παιχνίδι. Τα παιδιά βιώνουν τη χαρά του ομαδικού παιχνιδιού, συμμετέχουν στην επίλυση Μυστηρίων της Φύσης, αναπτύσσουν τη φαντασία τους και τις δεξιότητες τους, μαθαίνουν να συνεργάζονται και να αξιοποιούν τις γνώσεις τους στην επίλυση προβλημάτων. Μέσα από διασκεδαστικές και ταυτόχρονα δημιουργικές δραστηριότητες (όπως γρίφοι, quiz, επιτραπέζια παιχνίδια που συνδυάζουν τη Φυσική, τη Χημεία και τη Βιολογία...) δίνονται ερεθίσματα στα παιδιά να ανακαλύψουν και να κατανοήσουν βασικές έννοιες των Φυσικών Επιστημών.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και συμμετέχουν ενεργά σε σύντομες βιωματικές δράσεις και παιχνίδια ώστε να έρθουν σε δημιουργική επαφή με γνωστικά αντικείμενα των Φυσικών Επιστημών.
- Το πρόγραμμα συνεχίζεται με τους μαθητές να παίρνουν μέρος στην επίλυση Μυστηρίων της Φύσης, ανακαλύπτοντας τον θαυμαστό κόσμο των Φυσικών Επιστημών.
- Τα παιδιά μέσα από μια παιγνιώδη διαδικασία παρατήρησης και πειραματισμού ενθαρρύνονται να κάνουν συσχετισμούς, να αξιολογούν και να επεξεργάζονται βασικά στοιχεία που συλλέγουν με την ενεργητική συμμετοχή τους στις διάφορες δραστηριότητες.

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ Να ενθαρρύνουμε τα παιδιά να εξερευνήσουν και να αγαπήσουν τις Φυσικές Επιστήμες μέσα από μια ευχάριστη και διασκεδαστική προσέγγιση.
- ✓ Οι μαθητές να μνηθούν στην επιστημονική – ερευνητική - ανακαλυπτική μέθοδο.
- ✓ Να αναπτύξουν την κριτική και συνδυαστική σκέψη, τη δημιουργικότητα και το ομαδικό πνεύμα
- ✓ Να ενισχύσουν τη φαντασία τους, να οξύνουν τη παρατηρητικότητα τους και να καλλιεργήσουν την εφευρετικότητά τους.

ΤΑ ΑΣΤΡΑ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΑΣΤΡΟ, Ο ΉΛΙΟΣ: Γέννηση, εξέλιξη και θάνατος των άστρων, κατηγοριοποίηση άστρων, Ήλιος, ηλιακά φαινόμενα

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγήτρια: Εύα Λέφα, Φυσικός, Δρ. Αστροφυσικής, Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών

Τα άστρα φαίνονται αιώνια και αμετάβλητα στο νυχτερινό ουρανό, όμως είναι δυναμικά συστήματα που γεννιούνται, εξελίσσονται και εν τέλει πεθαίνουν. Η εξέλιξη τους εξαρτάται κυρίως από τη μάζα τους. Τα άστρα εκτός από διαφορετικές μάζες έχουν και διαφορετικές θερμοκρασίες και χρώματα, που μας αποκαλύπτουν την ηλικία τους. Μελετώντας τα

άστρα μπορούμε να προβλέψουμε την εξέλιξη του δικού μας άστρου, του Ήλιου, και να γνωρίζουμε ποια θα είναι η κατάληξή του όταν τελειώσουν όλα τα ενεργειακά του αποθέματα. Επιπλέον, καθώς ο Ήλιος βρίσκεται κοντά μας, είναι το μόνο άστρο που έχουμε την τύχη να μπορούμε να μελετήσουμε την επιφάνεια και την ατμόσφαιρα του, ενώ είναι το άστρο που επηρεάζει τη ζωή στη Γη.

Τα ηλιακά φαινόμενα, όπως οι κηλίδες, κέντρισαν το ενδιαφέρον των ανθρώπων από την αρχαιότητα ενώ σήμερα γνωρίζουμε ότι ο Ήλιος έχει γύρω του μια πολύ θερμή, εντυπωσιακή αλλά αόρατη στα μάτια μας ατμόσφαιρα. Ενώ παλαιότερα αντιλαμβανόμασταν την επίδραση του Ήλιου μόνο μέσω του κλίματος και της εναλλαγής των εποχών, σήμερα, με τη ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και των διαστημικών εφαρμογών, τα ηλιακά φαινόμενα μας επηρεάζουν με ποικίλους τρόπους.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Εισαγωγή στη φυσική των άστρων. Γέννηση, εξέλιξη και θάνατος των άστρων.
- Μάζες αστείων και ο Ήλιος. Θερμοκρασία και χρώματα. (Βιωματική δραστηριότητα: κατηγοριοποίηση άστρων).
- Τι άστρο είναι ο Ήλιος μας;
- Ο Ήλιος τώρα. Σύνδεση με βάσεις δεδομένων διαστημικών αποστολών (όπως το Solar Dynamics Observatory) ώστε να δούμε, σε σχεδόν πραγματικό χρόνο, τα αόρατα στα μάτια μας στρώματα της ηλιακής ατμόσφαιρας.
- Ηλιακά φαινόμενα, σύντομο πείραμα: Τί είναι οι ηλιακές κηλίδες και πώς εμφανίζονται; Ποια εντυπωσιακά ηλιακά και γήινα φαινόμενα οφείλονται σε αυτές;

Σημείωση: Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα συνδυάζει σύντομες επιδείξεις, οπτικοακουστικό υλικό, διαδικτυακά εργαλεία και βιωματικές δραστηριότητες που θα βοηθήσουν τους μαθητές να κατανοήσουν φαινόμενα όπως η εναλλαγή των εποχών και οι ηλιακές κηλίδες. Το πρόγραμμα διαφοροποιείται ανάλογα με τις ηλικίες των συμμετεχόντων.

Χ Η Μ Ε Ι Α

ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΣ ΤΗ ΧΗΜΕΙΑ (ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ) ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΧΑΡΙ ΠΟΤΕΡ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγητής: Μιχάλης Γκέκος, Χημικός, MSc Διδακτικής της Χημείας, MSc Αναλυτικής Χημείας, Εκπαιδευτικός

Το 1997 κυκλοφόρησε το βιβλίο "Ο Χάρι Πότερ και η Φιλοσοφική Λίθος", μιας άγνωστης, μέχρι τότε, συγγραφέως της Τζ. Κ. Ρόουλινγκ. Αμέσως γίνεται επιτυχία και εκατομμύρια παιδιά σε όλον τον κόσμο διαβάζουν τις περιπέτειες του Χάρι Πότερ που περιλαμβάνουν ξόρκια, μαγικά φίλτρα, ιπτάμενα σκουπόξυλα, φανταστικά ζώα κ.α. Στη συνέχεια η μεταφορά και των 7 βιβλίων στη μεγάλη οθόνη εκτινάσσει τη δημοφιλία του και πλέον ο μικρός μάγος, με την ουλή σε σχήμα κεραυνού στο μέτωπο του, θεωρείται από τα πιο αναγνωρίσιμα πρόσωπα του πλανήτη.

Ένας από τους λόγους της τεράστιας επιτυχίας του βιβλίου είναι ότι ο κόσμος του είναι τόσο πλούσιος και προσεγμένος μέχρι την τελευταία λεπτομέρεια, που τον καθιστά αληθοφανή. Αυτό οφείλεται στην ενδελεχή έρευνα της συγγραφέως, η οποία αφού μελέτησε λαογραφικές παραδόσεις και μύθους διαφόρων λαών, ιστορικά γεγονότα, θεραπευτικές πρακτικές, επιστημονικές ανακαλύψεις και διάφορα τεχνολογικά επιτεύγματα της σύγχρονης εποχής, κατάφερε να τα εντάξει αρμονικά και με μοναδικό τρόπο, κρύβοντάς τα κάτω από ένα μαγικό μανδύα, στον κόσμο του Χάρι Πότερ. Προέκυψε έτσι ένας κόσμος γοητευτικός αλλά συνάμα οικείος στα μάτια των αναγνωστών και των θεατών.

Μαζί με τους μαθητές θα μελετήσουμε αρκετά "μαγικά" φαινόμενα, που παρουσιάζονται στα βιβλία και στις ταινίες, μέσα όμως από ένα επιστημονικό πρίσμα και θα αποδείξουμε ότι ο κόσμος του Χάρι Πότερ δεν ανήκει στη σφαίρα της φαντασίας της συγγραφέως, αλλά είναι πολύ πιο πραγματικός από ό,τι πιστεύουμε.

Εξέλιξη του προγράμματος: Μέσω προβολής διαφανειών θα παρουσιαστούν:

- Ιπτάμενα σκουπόξυλα (Μαγνητικές δυνάμεις)
- Εκρηκτικά ξόρκια (Εκρηκτικές ύλες και πώς δρουν)
- Ξόρκια ξεκλειδώματος (Ισχυρά οξέα και διαβρωτικές ουσίες)
- Μαγικά φίλτρα (Παραισθησιογόνες ουσίες, δηλητήρια και αντίδοτα)
- Φανταστικά ζώα όπως ιππόγρυπες και Κένταυροι (Διασταυρώσεις ζώων)
- Δράκοι (Υπήρξαν; Υπάρχουν;)
- Λυκάνθρωποι (Ασθένειες και τρόποι μετάδοσης)
- Βασιλίσκοι (Φίδια και δηλητήρια)

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ να εντοπίσουν και να κατανοήσουν οι μαθητές χημικά και φυσικά φαινόμενα που παρουσιάζονται κεκαλυμμένα σε βιβλία και ταινίες φαντασίας.
- ✓ να συνδέσουν τη Χημεία με τέχνες όπως η λογοτεχνία και ο κινηματογράφος.
- ✓ να γνωρίσουν τεχνολογικές ανακαλύψεις που ακόμα δεν χρησιμοποιούνται ευρέως.
- ✓ να κατανοήσουν χημικά φαινόμενα της καθημερινότητας τους, μέσα σε ένα μυθοπλαστικό πλαίσιο.

Κατά την παρουσίαση κάθε "μαγικού" φαινομένου, μέσω αποσπασμάτων των ταινιών και των βιβλίων, θα γίνεται συζήτηση με τους μαθητές για το κατά πόσο απέχει από την πραγματικότητα και πώς θα μπορούσε να εξηγηθεί επιστημονικά. Στη συνέχεια θα γίνεται παρουσίαση των επιστημονικών εννοιών και των τεχνολογιών που θα μπορούσαν να εξηγήσουν κάθε φαινόμενο, θα πραγματοποιούνται μικρά πειράματα-εφαρμογές, ενώ θα οργανώνονται και δραστηριότητες όπου τα παιδιά, χωρισμένα σε ομάδες, θα διαγωνίζονται στις γνώσεις τους στη Χημεία, στη Φυσική, στη Βιολογία και στη Λογοτεχνία. Στο τέλος θα γίνεται συζήτηση για τα κοινωνικά θέματα που θίγει η συγγραφέας στην ιστορία του Χάρι Πότερ, όπως ο ρατσισμός, οι προκαταλήψεις, ο σχολικός εκφοβισμός, η δύναμη του τύπου, η πάλη των τάξεων, καθώς και για τις ομοιότητες που παρουσιάζουν διάφοροι χαρακτήρες και καταστάσεις με ιστορικά πρόσωπα και γεγονότα.

ΒΙΟΛΟΓΙΑ

ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΕΝΟΣ ΓΟΝΙΔΙΟΥ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγήτρια: Ελένη Κόνιαρη, Μεταδιδακτορική ερευνήτρια, Μοριακή Βιολόγος

Τα νουκλεϊνικά οξέα είναι μακρομόρια που μετέχουν στη μεταφορά γενετικών πληροφοριών από γενιά σε γενιά και στην έκφραση αυτής της πληροφορίας μέσω της σύνθεσης πρωτεϊνών. Υπάρχουν δύο κατηγορίες νουκλεϊνικών οξέων, τα ριβονουκλεϊνικά (RNA) και τα δεσοξυριβονουκλεϊνικά οξέα (DNA). Το γενετικό υλικό των περισσότερων οργανισμών αποτελείται από DNA, εξαιρεση αποτελούν μόνο ορισμένοι ιοί (ρετροϊοί) που αντί για DNA έχουν RNA ως γενετικό τους υλικό. Σήμερα μπορεί να γνωρίζουμε όλες τις βάσεις από τις οποίες αποτελείται ένα DNA μόριο, εφαρμόζοντας την αλληλουχία. Τα γονίδια περιέχουν οδηγίες που ελέγχουν την ανάπτυξή μας και τον τρόπο που δουλεύει το σώμα μας. Επιπλέον, είναι υπεύθυνα για πολλά από τα χαρακτηριστικά μας, όπως το χρώμα των ματιών, την ομάδα αίματος και το ύψος. Επίσης, τελευταίες μελέτες δείχνουν ότι η δραστηριότητά τους μπορεί να αλλάξει ανάλογα με τον τρόπο σκέψης μας.

Στο πρόγραμμα θα παρουσιαστεί ο ρόλος του DNA στην κληρονομικότητα, πώς λειτουργούν τα γονίδια, πώς μεταφέρονται οι γενετικές πληροφορίες από γενιά σε γενιά, πώς δημιουργείται ένα γενεαλογικό δέντρο και θα διερευνηθεί αν ένα γονίδιο μπορεί να αλλάξει τη «συμπεριφορά» του.

Εξέλιξη του προγράμματος

Αρχικά, με τη συμβολή οπτικοακουστικού υλικού θα παρουσιαστούν οι έννοιες του γονιδίου και της κληρονομικότητας μέσω θεωρητικής προσέγγισης, ενώ μέσα από μια βιωματική εκπαιδευτική δραστηριότητα θα έχουν την ευκαιρία να φτιάξουν μόνοι τους το δικό τους γενεαλογικό δέντρο. Με την εφαρμογή σταυρόλεξων θα εξασκήσουν τις γνώσεις τους και την κριτική τους ικανότητα ενώ θα μνηθούν και σε πειραματικές διαδικασίες αφού θα έχουν την ευκαιρία να απομονώσουν σε πραγματικό χρόνο DNA από φρούτα και λαχανικά. Επιπλέον, με τη μοντελοποίηση του βασικού δόγματος Βιολογίας αντιγραφή-> μεταγραφή-> μετάφραση θα έχουν τη δυνατότητα να κατανοήσουν τα στάδια της γονιδιακής έκφρασης, ενεργοποιώντας τη δημιουργικότητα τους.

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ Θα διερευνηθούν οι έννοιες του γονιδίου, του γενετικού υλικού, της κληρονομικότητας.
- ✓ Θα αποτυπωθεί η γονιδιακή δραστηριότητα και συμπεριφορά.
- ✓ Θα αναπτυχθεί το ενδιαφέρον των μαθητών μέσω πειραματικής διαδικασίας.
- ✓ Θα αναπτυχθεί η κριτική και συνδυαστική σκέψη μέσω της βιωματικής δράσης.

Π Ε Ρ Ι Β Α Λ Λ Ο Ν

Η ΓΗ ΓΥΡΙΖΕΙ... ΣΤΟΝ ΚΥΚΛΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΑΣ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγητής: Κώστας Θωμόπουλος, Γεωλόγος MSc, Εκπαιδευτικός περιβαλλοντικής αγωγής

Οι άνθρωποι πολύ συχνά συμπεριφέρονται σαν να πιστεύουν ότι η Γη είναι απλά ένα σπίτι που τους φιλοξενεί και αν καταστραφεί θα μετακομίσουν αλλού, πιθανώς επιλέγοντας ανάμεσα στις «αγγελίες» μιας... διαστημικής εφημερίδας!

Η Γη όμως πέρα από ένας φιλόξενος πλανήτης, βρίσκεται πίσω από κάθε πτυχή της καθημερινότητάς μας. Με το σύνολο των φαινομένων που εκδηλώνονται από τις φυσικές διεργασίες στο εσωτερικό αλλά και το ανάγλυφό της, ελέγχει τις δραστηριότητες και τις αποφάσεις μας. Παράλληλα, από τους φυσικούς της πόρους εξαρτάται η διαβίωσή μας, ενώ από τον ορυκτό πλούτο της παράγονται ενέργεια και πρώτες ύλες για όλα όσα βρίσκονται γύρω μας. Η ορθολογική χρήση των πόρων της Γης και των απορριμμάτων μας αποτελεί το μεγάλο στοίχημα της εποχής μας.

Μήπως τελικά να σταματήσουμε να ψάχνουμε στις «αγγελίες» και να αγαπήσουμε περισσότερο το σπίτι μας;

Εξέλιξη του προγράμματος:

- Εισαγωγή στο πρόγραμμα με καταιγισμό ιδεών για τις θεωρίες μετοίκησης σε άλλους πλανήτες.
- Κατασκευή χρονολογικού χάρτη με τους σημαντικότερους σταθμούς στην 4,6 δισεκατομμυρίων ετών ζωή της Γης.
- Μελέτη περίπτωσης και προβολή οπτικοακουστικού υλικού: Τι θα συμβεί στη Γη αν εξαφανιστεί το ανθρώπινο είδος;
- Βιωματικό παιχνίδι ανακάλυψης των υλικών της Γης από τα οποία παράγονται αντικείμενα καθημερινής χρήσης.
- Κάνουμε την ευθεία κύκλο. Ανακύκλωση, επαναχρησιμοποίηση, κυκλική οικονομία.
- Τελικά τι επιλέγουμε; Παρουσίαση ηθικού διλήμματος και κατάθεση απόψεων.

Στόχοι του προγράμματος:

- ✓ Κατανόηση της σπουδαιότητας της Γης για κάθε πτυχή της ζωής του ανθρώπου και της σημασίας να προστατευθεί και να διατηρηθεί.
- ✓ Εμπλουτισμός γνώσεων σχετικών με την ιστορία της Γης, τα φυσικά φαινόμενα και το περιβάλλον.
- ✓ Ανακάλυψη των υλικών από τα οποία προκύπτουν τα αντικείμενα που χρησιμοποιούμε καθημερινά.
- ✓ Αναγνώριση της αξίας της ανακύκλωσης, της επαναχρησιμοποίησης και της κυκλικής οικονομίας για την προστασία του περιβάλλοντος και την αποφυγή εξάντλησης των πόρων της Γης.

ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ - ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝΤΑΣ ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ: Virtual Art Creation

Ομάδα 20-25 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγητές: Ομάδα Alpha labs

Υπεύθυνη προγράμματος: Φλέρη Ρουσάκη, MSc Επιστήμες της Αγωγής - Εκπαίδευση με χρήση Νέων Τεχνολογιών

Τα Alpha labs στο Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη εισάγουν τα παιδιά στην καλλιτεχνική έκφραση με νέα μέσα. Η Εικονική Πραγματικότητα αποτελεί μοναδικό εργαλείο καλλιτεχνικής και όχι μόνο δημιουργίας και τα παιδιά αρχικά εξοικειώνονται με τις βασικές έννοιες, τις δημιουργικές δυνατότητες και τις προοπτικές της. Έπειτα, αφήνουν τη φαντασία τους ελεύθερη και ζωγραφίζουν τρισδιάστατα σε εικονικό περιβάλλον χρησιμοποιώντας ειδικά χειριστήρια ως πινέλα. Τα υπόλοιπα παιδιά μπορούν να παρακολουθούν την εμπειρία που βιώνει ο κάθε χρήστης που ζωγραφίζει, μέσα από οθόνη.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Α' Μέρος: Διαδραστική επιμόρφωση και έμπνευση από τον εκπαιδευτή. Τα παιδιά μαθαίνουν τις βασικές αρχές της Εικονικής Πραγματικότητας, τις καλλιτεχνικές εφαρμογές της στο παρόν αλλά και τις προοπτικές αξιοποίησής της στο μέλλον.
- Β' Μέρος: Τα παιδιά χωρίζονται σε δύο ομάδες, εξοικειώνονται με τη λειτουργία του εξοπλισμού και ζωγραφίζουν σε εικονικό περιβάλλον.

Στόχοι του προγράμματος

Τα παιδιά να εμπνευστούν. Να διαπιστώσουν ότι η φαντασία και η καθαρή τους ματιά μπορεί και θέλουμε να μετουσιωθεί σε χρήσιμη δημιουργία ακόμα και για τον κόσμο των μεγάλων, ώστε τελικά η τεχνολογία να μην καταναλώνεται μόνο, αλλά να εξυπηρετεί την κοινωνία και τον κόσμο μας.

ΘΕΑΤΡΟ - ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΗΛΙΟΙ. ΧΩΡΟΣ, ΧΡΟΝΟΣ, ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Αναστασία Κουμίδου, Σκηνοθέτις, Καθηγήτρια Υποκριτικής, Ιστορίας και Δραματολογίας

Η εξερεύνηση της επικοινωνίας, της προσωπικής έκφρασης, της αντίληψης του ιδιωτικού και συλλογικού χώρου και χρόνου, της ομαδικής δημιουργίας μέσα από την προφορικό αλλά και την σωματικό λόγο είναι η διαδρομή που ακολουθούμε στην θεατρική μας εκπαίδευση. Στην παιδική μας ηλικία έχουμε από τη φύση μας τα παραπάνω υλικά σε αφθονία. Ωστόσο, κάπου στην ηλικία των 12 έως 16 χρονών με τις αυξημένες κοινωνικές συμβάσεις, τις σχολικές απαιτήσεις, τις ορμονικές διαταραχές οι διάλογοι της επικοινωνίας και της δημιουργίας αλλοιώνονται.

Με βασικές ασκήσεις κίνησης, λόγου και επικοινωνίας που χρησιμοποιούμε στο θέατρο κατά την διάρκεια των 90' λεπτών, δημιουργούμε τις συνθήκες στις μαθήτριες και τους

μαθητές να ανακαλύψουν με δυναμικό τρόπο το σώμα τους και την φωνή τους μέσα στον χώρο και τον χρόνο φαντασία και να λειτουργήσουν μέσα από την συνεργασία και την διάδραση.

Οι πρόσφατες αλλαγές στον τρόπο της εξ αποστάσεως διδασκαλίας, όχι μόνο δεν αποτελούν κανένα εμπόδιο για την διεξαγωγή του μαθήματος, αντίθετα δίνουν ευρύτερη προοπτική στο συγκεκριμένο πρόγραμμα. Με την πολυετή γνώση και την πρακτική της διαδικτυακής διδασκαλίας, το Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη και η Αναστασία Κουμίδου, η οποία διδάσκει το συγκεκριμένο μάθημα, έχουν την δυνατότητα και την εμπειρία να προσφέρουν το πρόγραμμα και σε διαδικτυακή πλατφόρμα, καλλιεργώντας με έναν σύγχρονο τρόπο τους στόχους του προγράμματος.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Δουλεύοντας με τον Χώρο.
- Πραγματικός Χώρος & Φανταστικός Χώρος.
- Ο χώρος μεταξύ των ανθρώπων και η δυναμική του Χώρου στην επικοινωνία των ανθρώπων.
- Ο Χώρος σε σχέση με τον Χρόνο.
- Η δυναμική του Χρόνου (ρυθμός, παύσεις, ταχύτητα) στην επικοινωνία των ανθρώπων.
- Δημιουργία ομαδικής συνεργασίας (ensemble work) μέσω παιχνιδιών που επινοεί η ομάδα.

Στόχος του προγράμματος

Μέσα από την κορωνίδα των τεχνών, την θεατρική τέχνη, οι μαθήτριες και οι μαθητές θα δημιουργήσουν τη δική τους διαδρομή αναζήτησης και ανακάλυψης. Καλλιεργούμε την ενσυναίσθηση, την επικοινωνία, την φαντασία, την έκφραση και εξελίσσουμε τα προσωπικά και ιδιαίτερα υλικά κάθε μαθήτριας και μαθητή ενώ ταυτόχρονα δίνουμε έναυσμα στην συλλογικότητα και την ομαδική συνεργασία. Ο στόχος είναι να δημιουργηθούν εκείνες οι συνθήκες που μεταξύ άλλων θα τονώσουν την αυτοπεποίθηση στον σωματικό και προφορικό λόγο, την συνεργασία, την δημιουργική αντίληψη του χώρου και του χρόνου, την διάδραση.

ΕΝΑΣ ΚΥΚΛΟΣ ΧΩΡΙΣ ΚΙΜΩΛΙΑ Κάπως έτσι γεννήθηκε το θέατρο

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγητής: Νίκος Νίκας, Φιλολόγος, Καθηγητής Υποκριτικής, Ηθοποιός

Η αίσθηση του κύκλου του «καθόμαστε όλοι γύρω – γύρω» και έτσι αρχίζει να δημιουργείται η ανάγκη «να γνωριστούμε» από την αρχή. Τα μάτια θα «παίξουν» με τα βασικά συναισθήματα και τις καθημερινές διαθέσεις: χαρά, λύπη, φόβος, θυμός, αγάπη, μίσος. Αμέσως μετά το όνομα κάθε παιδιού ξεχωριστά θα γίνει αφορμή να οροθετηθεί η πραγματική του υπόσταση μέσα από το σύνολο των συμμαθητών του. Πώς μας βλέπουν οι άλλοι; Τι βλέπουμε εμείς;

Και ακριβώς στο σημείο αυτό αρχίζει το παιχνίδι της αφήγησης μιας ιστορίας που θα φτιάχνεται κάθε φορά από τα ίδια τα παιδιά. Όμως οι ιστορίες έχουν ανάγκη τα πρόσωπα για να ζωντανέψουν.

Εδώ αρχίζει το θέατρο με την κυτταρική του μορφή: Κάποιος απαντάει κάτι σε κάποιον. Έτσι τα παιδιά χωρίς να το καταλάβουν θα αρχίσουν να μπαίνουν σε ρόλους. Οι ρόλοι αυτοί με τη σειρά τους θα «ζητήσουν» κάποια βασικά στοιχεία μεταμόρφωσης: ένα μαντήλι, ένα καπέλο, ένα σεντόνι, ένα ζευγάρι γάντια, γυαλιά κ.ά. Έτσι ο κόσμος της σκηνής αρχίζει να διαμορφώνεται «αυτόματα» σε μια άλλη πραγματικότητα.

Οι ρόλοι όμως χρειάζονται «καθοδήγηση». Έτσι κάποια παιδιά αναλαμβάνουν να «σκηνοθετήσουν» τους ρόλους. Και να!!! Κάναμε θέατρο γιατί

- Φτιάξαμε την ιστορία
- Ζωντανέψαμε τα πρόσωπα
- Δημιουργήσαμε σκηνικό χώρο
- Χρησιμοποιήσαμε σκηνοθέτη

Ένα devised project που διαμορφώνεται κάθε φορά διαφορετικά ανάλογα με την κάθε φορά διαφορετική ματιά της κάθε ομάδας. Ένας ολόφρεσκος τρόπος να έρθουν τα παιδιά σε επαφή με τα βασικά συστατικά του θεάτρου χωρίς να το «διδασχθούν».

Η ΕΛΕΝΗ ΤΟΥ ΤΟΤΕ Ή ΤΟΥ ΤΩΡΑ

ΕΛΕΝΗ του Ευριπίδη

(Γ' τάξη) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Μάνια Παπαδημητρίου, Φιλολόγος, Ηθοποιός, Σκηνοθέτις

Το έργο *Ελένη* του Ευριπίδη σύμφωνα με την σύγχρονη θεατρολογική έρευνα γράφτηκε με άξονα τη θεωρία του Γοργία. Ο Γοργίας ήταν σοφιστής που δίδασκε τους Αθηναίους πολίτες τον δικανικό λόγο και τον χειρισμό των επιχειρημάτων είτε προς υπεράσπιση πελατών τους, αν ήταν δικηγόροι στο δικαστήριο, είτε προς υπεράσπιση του εαυτού τους απέναντι σε ενδεχόμενο αντίδικο.

Η Ελένη όσες φορές αναφέρεται στον Ευριπίδη χρησιμοποιεί αυτήν την τεχνική προς υπεράσπιση του εαυτού της απέναντι στη βαριά κληρονομιά της από τον μύθο να είναι η αιτία και η αφορμή του τρωικού πολέμου. Η Ελένη ισχυρίζεται ότι δεν ήταν η ίδια που πήγε στην Τροία αλλά το είδωλό της. Έτσι κάνει πάντα η Ελένη πειθεί με τη μαγεία της έκφρασής της και τη δύναμη των επιχειρημάτων της για το αντίθετο από ό,τι θα περίμενε κανείς, λειτουργώντας στην ουσία σαν πολιτικός. Ο Ευριπίδης αθρώνοντας την Ελένη με τον τρόπο αυτό ρίχνει το βάρος στην ευθύνη όσων συμμετέχουν στους πολέμους.

Το ερώτημα αν η Ελένη είναι τραγικό πρόσωπο και τι είναι τραγικό πρόσωπο στο αρχαίο δράμα είναι από τα πράγματα που θα μας απασχολήσουν.

Θα παραλληλίσουμε την *Ελένη* ως έργο με τον διάλογο *Ελένης - Μενέλαου* στις *Τρωάδες* του Ευριπίδη, όπου ο συγγραφέας ακολουθεί την ίδια τεχνική στον διάλογο. Θα παραλληλιστεί επίσης με στίχους από το ποίημα του Σεφέρη *Ελένη* αλλά και από την Ελένη του Ρίτσου από την *Τετάρτη Διάσταση*, ώστε να δουν οι μαθητές την επίδραση που είχε το πρόσωπο στην σύγχρονη ποίηση και στις διαφορετικές ιστορικές συνθήκες.

Το ερώτημα που αιωρείται πάντα είναι: «γιατί να ξεκινάει ένας πόλεμος; για όποια αφορμή; δεν αξίζει το αίμα και τον πόνο που θα φέρει είτε λοιπόν υπάρχει η Ελένη είτε όχι, το θέμα δεν είναι τι κάνει αυτή αλλά τι κάνουμε εμείς με το άλλοθι που μας προσφέρει η κάθε Ελένη του τότε ή του τώρα»;

Αμέσως μετά θα ζητηθεί από τους μαθητές να δοκιμάσουν να διαβάσουν θεατρικά μια σκηνή από το έργο. Για να επιτευχθεί αυτό όσοι θελήσουν να συμμετάσχουν στο πρακτικό μέρος θα ανέβουν στη σκηνή και θα κάνουν θεατρικές ασκήσεις για την κατανόηση της σχέσης του σώματος και της φωνής με την ενέργεια και μετά θα τους μοιραστούν φράσεις του κειμένου και θα διαβάσουν και θα αναλύσουν, υπό την καθοδήγηση της εισηγήτριας, με θεατρικό όσο είναι δυνατόν τρόπο τη σκηνή.

Στο τέλος θα ζητηθεί από τους μαθητές, από κείνους που ήταν θεατές αλλά και από εκείνους που ανέβηκαν στη σκηνή, να μιλήσουν για την εμπειρία τους πάνω στη θεατρική πράξη.

ΜΟΥΣΙΚΗ

«ΤΡΑΓΟΥΔΗΣΤΕ ΟΣΟ ΠΙΟ ΔΥΝΑΤΑ ΜΠΟΡΕΙΤΕ» Ανακαλύπτοντας τη δυναμική της μουσικής και πώς αυτή λειτουργεί ως μέσο έκφρασης

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγητής: Θεωδωρή Οικονόμου, Συνθέτης, Royal College of Music Λονδίνου

Η μουσική αποτελεί ίσως τη μοναδική άυλη ευτυχία και για τους περισσότερους από εμάς είναι μία πολύτιμη συντροφιά.

*Ποιος είναι ο αγαπημένος σας ήχος;
Το πιο αγαπημένο σας όργανο;
Τι είναι ροκ;
Έχετε παίξει ποτέ κάποιο μουσικό όργανο;
Πόσοι έχουν πάει σε μία ροκ συναυλία;
Σε μία συναυλία κλασσικής μουσικής;
Τι είναι η Ραπ;
Από που άρχισε η μουσική να υπάρχει;
Η μουσική της Αφρικής τι σχέση έχει με την Τέκνο;
Είναι ένας Dj μουσικός;
Μπορούμε με τη φωνή μας να παράγουμε ρυθμούς;
Τι πάει να πει μελοποιώ κάποιον ποιητή;
Πώς γίνεται να συνθέσει κάποιος ένα μουσικό κομμάτι;
Τι είναι το έντεχνο ελληνικό τραγούδι;
Μήπως τραγουδήσουμε κάτι όλοι μαζί;
Πόσο δυνατά μπορείς να τραγουδήσεις;*

Εξέλιξη του προγράμματος

- Διαδραστικό «πινγκ - πόνγκ» ερωτήσεων και απαντήσεων σε σχέση με τη μουσική, τον ήχο με οπτικοακουστικά παραδείγματα.
- Αναφορά στα διαφορετικά είδη της μουσικής.
- Εισαγωγή στην έννοια του ρυθμού με την τεχνική του body percussion.
- Φωνητικοί ρυθμικοί και μελωδικοί αυτοσχεδιασμοί.
- Εισαγωγή στην μελοποιημένη ποίηση.
- Ελεύθερο τραγούδι.

Σκοπός του προγράμματος

- ✓ να δημιουργήσουμε κατ' αρχάς καλούς και έξυπνους ακροατές, καθώς και να δώσουμε μία άλλη διάσταση στη μουσική πέραν της
- ✓ διασκεδαστικής της μορφής
- ✓ μαθαίνουμε να ακούμε και χρησιμοποιούμε την μουσική ως μέσο έκφρασης και εκτόνωσης
- ✓ ανακαλύπτουμε νέους τρόπους επικοινωνίας μέσω της γνώσης και της ελευθερίας της έκφρασης

Ε Π Ι Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Α – Μ Μ Ε

ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ: ΕΛΚΥΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΙΔΗΣΗΣ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Ζέτα Θεοδωρακοπούλου, Δημοσιογράφος

Με τη φωνή και εφόδιο τη μεστή μετάδοση της είδησης, ο δημοσιογράφος του ραδιοφώνου, πρώτος στη μάχη του ενημερωτικού χρόνου, μεταφέρει το γεγονός. Αποκλειστικά δια λόγου ζωντανεύει την εικόνα και το εξελισσόμενο συμβάν δίνοντας έμφαση στη σωστή χρήση της γλώσσας. «Τεχνάσματα» και «ευρήματα» δημιουργούν ένα εύληπτο αποτέλεσμα για το ιστορικό ηλεκτρονικό μέσο, που παραμένει σύντροφος και οδηγός εκατομμυρίων ανθρώπων. Οι μαθητές του εκπαιδευτικού προγράμματος μούνται στους κανόνες και απαιτήσεις του ραδιοφωνικού χώρου κάνοντας τις δικές τους «περιγραφές» και μεταδόσεις

Εξέλιξη του προγράμματος

- Ιστορική αποτύπωση/αναδρομή της πορείας του Μέσου
- Οι τρόποι που λόγος και μόνο ο λόγος αποτελεί αυτόνομο μέσο ενημέρωσης
- Μαθήματα ραδιοφωνικής γλώσσας
- Ραδιοφωνική φιλοξενία.
- Μέσω προβολής video, περιγραφή των διαδραματιζομένων καταστάσεων
- Βασικά μαθήματα ορθοφωνίας

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ Έμφαση στη σωστή χρήση απλής και ζωντανής γλώσσας
- ✓ Πλήρης αξιοποίηση του ηχητικού στοιχείου για ελκυστική ενημέρωση
- ✓ Καλλιέργεια της παρατηρητικότητας και αντίληψης
- ✓ Ενίσχυση της αυτοπεποίθησης αλλά και της σωστής ορθοφωνίας σε δημόσιο ακροατήριο

ΣΕΡΛΟΚ ΧΟΛΜΣ ΤΩΝ ΨΕΥΔΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ: Fake news και παραπληροφόρηση

(Γ' τάξη) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγητής: Ανδρέας Παναγόπουλος, Δημοσιογράφος, Υποψήφιος Διδάκτωρ ΑΠΘ

Η διασπορά ψευδών ειδήσεων μέσω των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης (social media) αποτελεί σημαντικό πρόβλημα για την κοινωνία και τη δημοκρατία. Οι νέοι οι οποίοι έχουν ιδιαίτερη σχέση και χρησιμοποιούν ενεργά τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, μεταξύ

άλλων, και για την ενημέρωσή τους είναι πολύ πιθανό να πέσουν θύματα παραπληροφόρησης συμβάλλοντας ταυτόχρονα με τη διαδικτυακή συμπεριφορά τους στη διάχυση τέτοιων ειδήσεων. **Στόχος του προγράμματος** είναι να ευαισθητοποιήσει και να ενημερώσει τους μαθητές για το πρόβλημα και κυρίως να τους παράσχει πρακτικές μεθόδους και «εργαλεία» για την ανίχνευση ψευδών ειδήσεων.

Εξέλιξη του προγράμματος: Οι μαθητές θα ενημερωθούν μέσω διαδραστικής διδασκαλίας, (εργαστήριο - χρήση υπολογιστών) για

- Τη λειτουργία των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης και κυρίως πως επηρεάζει η αλληλεπίδρασή τους (click, like, share) με το περιεχόμενο που καταναλώνουν, τις προτάσεις περιεχομένου που λαμβάνουν.
- Τις επιπτώσεις που επιφέρει η μετάδοση ψευδών ειδήσεων αναλύοντας συγκεκριμένες περιπτώσεις (π.χ. η ψευδής είδηση περί θανάτου του γνωστού σκηνοθέτη Κ. Γαβρά).
- Τρόπους ελέγχου των πληροφοριών και των κειμένων που δημοσιεύονται στο διαδίκτυο και πρακτικές εντοπισμού ψευδών ειδήσεων.
- Εργαλεία ελέγχου αυθεντικότητας φωτογραφιών και βίντεο που δημοσιεύονται στο διαδίκτυο.

Σκοπός του προγράμματος είναι, με την ολοκλήρωσή του, οι μαθητές να μπορούν να ελέγχουν κείμενα, φωτογραφίες και βίντεο που δημοσιεύονται σε ιστοτόπους και Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και να εντοπίζουν εάν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΡΑΣΗ – ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

ΕΙΝΑΙ ΤΟΣΟ ΔΥΣΚΟΛΟ ΝΑ ΠΑΙΡΝΟΥΜΕ ΜΑΖΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ;

Η οργάνωση των συνελεύσεων στην τάξη και στο σχολείο

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγητής: Γιώργος Μόσχος, Νομικός, Εμπειρογνώμονας δικαιωμάτων του παιδιού, Συνήγορος του Παιδιού (Ιούλιος 2003 - Ιανουάριος 2018)

Αξιοποιώντας υποθετικά σενάρια με ζητήματα και προβλήματα σχετικά με τη σχολική ζωή, τα παιδιά καλούνται αρχικά να λειτουργήσουν σε επίπεδο εικονικής συνέλευσης τάξης και στη συνέχεια σε επίπεδο εικονικής συνέλευσης σχολείου για να πάρουν αποφάσεις σχετικά με τη διαχείρισή τους. Διατυπώνονται από τα παιδιά προτάσεις σχετικά με την καλύτερη δυνατή λειτουργία των σχολικών συνελεύσεων και γενικότερα την λήψη αποφάσεων στον χώρο του σχολείου με συμμετοχή των μαθητών – μαθητριών. Γίνεται αναφορά στην υπάρχουσα νομοθεσία και σε πρακτικές που έχουν ήδη αναπτυχθεί σε διάφορα σχολεία. Η συνάντηση καταλήγει σε συζήτηση που περιστρέφεται γύρω από τη σχολική δημοκρατία και τους παράγοντες που μπορούν να την ενισχύουν.

Μεθοδολογία: Χρησιμοποιείται συμμετοχική και ομαδοσυνεργατική μεθοδολογία, αξιοποιούνται παιχνίδια ομάδας, διαδικασίες εικονικής συνέλευσης, και δίνονται πληροφορίες με ευέλικτα και φιλικά προς τα παιδιά εργαλεία (διάλογος, ερωταπαντήσεις, έντυπα τα οποία καλούνται να συμπληρώσουν και να κρατήσουν τα παιδιά)

Εξέλιξη του προγράμματος: Σπάσιμο πάγου με κινητικά παιχνίδια. Συνοπτική εισαγωγή στα άρθρα της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με τα δικαιώματα συμμετοχής και στη νομοθεσία για τις μαθητικές κοινότητες. Στα παιδιά προτείνεται η διαδικασία της εικονικής συνέλευσης και παρουσιάζονται υποθετικά σενάρια τα οποία θα συζητηθούν αρχικά σε επίπεδο τάξης (τμήματος) και στη συνέχεια σε επίπεδο σχολείου. Οι συμμετέχοντες μαθητές και μαθήτριες χωρίζονται σε μικρές ομάδες οι οποίες συνεδριάζουν παράλληλα, σε μικρούς κύκλους. Προτείνεται τα παιδιά της κάθε ομάδας να εκλέξουν συντονιστή / συντονίστρια και να συζητήσουν τα σενάρια τους σαν να ήταν πραγματικά ζητήματα προς διαχείριση. Τα παιδιά καλούνται να πάρουν αποφάσεις μέσα σε 20 λεπτά. Στη συνέχεια διεξάγεται εικονική γενική συνέλευση όλων των ομάδων - τάξεων, όπου παρουσιάζονται οι τυχόν αποφάσεις τους και συζητούνται τα κοινά θέματα, που χρειάζονται λήψη απόφασης από την ολομέλεια. Η εικονική γενική συνέλευση διαρκεί επίσης 20 λεπτά. Στη συνέχεια, γίνεται συζήτηση σχετικά με τη διαδικασία και τις δυσκολίες λήψης απόφασης τόσο σε επίπεδο τάξης όσο και σε επίπεδο σχολείου. Καταλήγοντας, στα παιδιά δίνονται καρτέλες που περιλαμβάνουν προβλέψεις της νομοθεσίας και βασικές αρχές για τη διεξαγωγή συνελεύσεων και τη λήψη αποφάσεων από μαθητές και μαθήτριες.

Στόχος του προγράμματος είναι να ευαισθητοποιηθούν τα παιδιά για τις αρχές του δημοκρατικού σχολείου, να ενημερωθούν σχετικά με τη νομοθεσία για τις μαθητικές κοινότητες και να συνειδητοποιήσουν το πώς μπορούν να διεξάγονται οι συζητήσεις / συνελεύσεις για θέματα της σχολικής ζωής και να λαμβάνονται αποφάσεις με τη συμμετοχή των μαθητών στο σχολείο. Να κατανοήσουν την ανάγκη καλής αξιοποίησης του χρόνου, διατύπωσης συγκεκριμένων και εφικτών προτάσεων και όχι γενικεύσεων και ευχολογίων, και λήψης αποφάσεων με τρόπο που να εκφράζουν στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό το σύνολο χωρίς να δημιουργούνται έριδες και αντιπαλότητες. Κρίσιμο είναι τα παιδιά να εξασκηθούν στον διάλογο, στην έκφραση και ακρόαση αντιρρήσεων, στην τροποποίηση και σύνθεση των προτάσεων. Να καταλάβουν τη σημασία και τις ευθύνες του ρόλου των συντονιστών των συζητήσεων, αλλά και τη διαδικασία ψήφισης, καταμέτρησης ψήφων και τήρησης μιας σχετικής δεοντολογίας, χωρίς προχειρότητα. Επιδιώκεται επίσης τα παιδιά να αντιληφθούν καλύτερα την αξία της τήρησης κοινά αποφασισμένων κανόνων και διαδικασιών, της ανάπτυξης του διαλόγου μέσα στον χώρο του σχολείου και της διαρκούς ενεργοποίησης και συνεργασίας των μαθητών για την αντιμετώπιση ζητημάτων της σχολικής ζωής.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

SOCIAL MEDIA ΚΙ ΕΓΩ Η ΕΓΩ ΚΑΙ SOCIAL MEDIA; ΠΟΙΟΣ ΕΧΕΙ ΤΕΛΙΚΑ ΤΟ ΠΑΝΩ ΧΕΡΙ;

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Κατερίνα Σοφianoπούλου, MSc in Stress Management, Ψυχολόγος,
Ψυχοθεραπεύτρια γνωσιακής-συμπεριφοριστικής προσέγγισης

Ζούμε σε έναν κόσμο όπου σχεδόν κάθε έφηβος έχει πρόσβαση στα Social Media. Αυτό το επίπεδο συνδεσιμότητας έχει ανοίξει πολλές πόρτες στον τρόπο επικοινωνίας και δικτύωσης, στην ψυχαγωγία, στην ανάγκη έκφρασης και υποστήριξης. Η απόκτηση "likes" σε φωτογραφίες, δημοσιεύσεις ή σχόλια στον εικονικό κόσμο μπορεί να φέρει μια ισχυρή

αίσθηση ολοκλήρωσης και αποδοχής από την κοινότητα, εγείρει όμως ερωτήματα σχετικά με τον αρνητικό αντίκτυπο που μπορεί να έχει στη διαμόρφωση του νου και την εικόνα εαυτού και τελικά στην ικανοποίηση που θα αντλεί ο νεαρός ενήλικας από τη ζωή.

Μεθοδολογία: Μέσα από τη χρήση βίντεο, βιωματικών ασκήσεων και τη συζήτηση σε ομάδες, οι έφηβοι θα ανακαλύψουν πώς διαμορφώνεται η προσωπική ταυτότητα και πώς να επικοινωνούν-σχετίζονται με τον άλλον, μέσα (και) από τον διαδικτυακό κόσμο, πώς να φτιάχνουν την δική τους ασπίδα προστατεύοντας το ψυχολογικό τους κόσμο και

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ Ευαισθητοποίηση σχετικά με την αρνητική επίδραση των social media στην εικόνα του σώματος και στην διαμόρφωση της προσωπικής ταυτότητας
- ✓ Πώς να προστατέψουν τον ψυχολογικό τους κόσμο και να χρησιμοποιούν τα social media προς όφελός τους
- ✓ Τρόποι να χτίσουν υγιή αυτοεκτίμηση